

DE OORLOG, 2 november 1914
 [ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27866]

[Maandag 2 November 1914]

Inhoudsopgave 2 november 1914

[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27866]	1
DE OORLOG	2
Op het Westelijk oorlogstoneel.	3
Fransch communiqué.	3
In België en Frankrijk.	3
De Duitschers in België.	3
Generaal Meiser.	3
Levensmiddelen voor België.	3
Op het Oostelijk oorlogstoneel.	3
Russisch legerbericht.	3
Lodz.	4
Russen en Oostenrijkers.	4
Duitsch communiqué.	4
Een tour over het slagveld.	4
Op het Zuidelijk oorlogstoneel.	5
Oostenrijkers en Serviërs.	5
De "Rohilla".	5
Op Zee.	5
Schip in den grond geboord.	5
Schade aan de Engelsche handelsvloot.	5
De jongste daad van de "Emden".	5
Waarom Turkije begon.	6
TURKIJE.	6
De ambassadeurs.	6
Het gevecht in de Zwarte Zee.	6
De khedive van Egypte.	6
Het optreden van Turkije.	6
De pers over het optreden van Turkije.	8
De opvatting in den Balkan.	8
In Syrie.	8
BELGIË.	8
De Belgische burgerwacht.	8
Een tocht door het land.	9
FRANKRIJK.	11
Uitwisseling van geïnterneerden.	11
ENGELAND.	11
De werving in Ierland.	11
Het optreden van Turkije.	11
Engelsche troepen te Kairo.	11
CANADA.	11
Uitvoerverbod.	11
DUITSCHLAND.	11
De keizer ridder van het IJzeren Kruis.	11
Een protest.	11
De Keizerin naar Koningsbergen.	12
RUSLAND.	12
Russische leening.	12
Het optreden van Turkije.	12
Ten behoeve van de Russen in Turkije.	12
ZUID-AFRIKA.	12
De rebellie in Zuid-Afrika.	12
ITALIË.	12
Het ministerie-Salandra treedt af.	12
Nederland en de oorlog.	12
De Nobelprijs voor den vrede.	12
Posterijen en Telegrafie.	12
[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27866]	13
Op het Westelijk oorlogstoneel.	15
Duitsche berichten.	15
Fransche tegenspraak.	15

Naspeuringen van Paul Theelen: 2 november 1914

Fransche berichten.	15
Op het Oostelijk oorlogstoneel.	15
Russisch legerbericht.	15
De strijd bij Jaroslaw.	15
Uit het Verre Oosten.	16
De aanval op Tsingtau.	16
Op Zee.	16
De "Amiral Ganteaume".	16
BELGIË.	16
Levensmiddelen voor de Belgen.	16
FRANKRIJK.	17
Parijsch leven en Parijsche vooruitzichten.	17
Fransche mijnen in Duitsche exploitatie.	20
Van den strijd bij de Fransche Maas. IV. De Holbewoners.	20
DUITSCHLAND.	22
De Duitsche geneeskundige dienst.	22
Geen Reuterbericht.	23
ENGELAND.	23
Engelsche officieele berichten.	23
Gebrek aan hospitalen, specialisten en verpleegsters.	23
RUSLAND.	24
Polen en Russen.	24
ITALIË.	25
De ministerieele crisis.	25
TURKIJE.	26
Het optreden van Turkije.	26
De Russische belangen.	27
Bedouïnen in Egypte.	27
De "Göben".	27
Een Duitsche oorlogsbijdrage.	27
Een Turksche proclamatie.	27
Tegenspraak.	27
Telegraphische verbinding verbroken.	27
In Britsch-Indië.	28
VEREENIGDE STATEN.	28
Amerikaansche berichten.	28
ZUID-AFRIKA.	28
De rebellie in Zuid-Afrika.	28
Op het Westelijk oorlogstoneel.	28
Een Duitsche afdeeling afgesneden.	28
De strijd in België.	28
Op het Oostelijk oorlogstoneel.	29
In Polen.	29
Op [Z]ee.	30
De "Venerable".	30
ENGELAND.	30
De toestand in Egypte.	30
De Mohammedanen op Cyprus.	30
Troebelen in Algiers.	30
DUITSCHLAND.	30
Een tegenspraak.	30
Een toespraak van den Keizer.	30
Nederland en de Oorlog.	30
De Oorlogsleening.	30
De positie van Nederland.	31
De "U 9" en een Hollandsche trawler.	31
Sport en Wedstrijden.	31
Engelsche geïnterneerden.	31
TURKIJE.	31
Het optreden van Turkije.	31

5

OCHTENBLAD. EDITIE VAN 2 UUR.

DE OORLOG

10 **Op het westelijk en oostelijk oorlogstoneel. — Schip in den grond geboord. — Het optreden van Turkije.**

Op het Westelijk oorlogstoneel.

Fransch communiqué.

15 PARIJS, 31 Oct. (Reuter.) (Communiqué van 11 uur). Na de laatste berichten valt niets
bijzonders te vermelden.

Op het centrum zijn wij vooruitgegaan in de streek ten noorden van Sonain.

Overall elders handhaven wij onze positie.

In België en Frankrijk.

20 PARIJS (via Londen), 1 Nov. (Reuter.) (Communiqué). Er valt niets nieuws te berichten
van het front Nieuwpoort Dixmuiden. De Duitschers zetten hunne hevige aanvallen in de
geheele noordelijke streek voort. Wij hebben vorderingen gemaakt ten noorden en ten
westen van Yperen.

25 Op het overige gedeelte van het front hebben hevige kanonnades plaats gehad en eenige
tegenaanvallen, die echter zonder resultaat bleven.

Alleen in de week van 14 tot 20 Oct. hebben wij 7683 Duitschers geïnterneerd, terwijl
bovendien nog een detachement op weg is van het front naar de achterhoede.

De Duitschers in België.

30 BERLIJN, 1 Nov. (W. E.) (Officieel.) Uit het groote hoofdkwartier wordt onder
dagteekening van 1 Nov. 's nam. bericht: In België worden de operaties bemoeilijkt
door overstromingen tengevolge van de vernieling van de sluizen bij Nieuwpoort van
het kanaal van de Yser naar Yperen. Bij Yperen zijn onze troepen verder
35 doorgedrongen. Er werden minstens 600 man krijgsgevangen gemaakt en eenige kanonnen
op de Engelschen veroverd. Ook de ten westen van Riessel strijdende troepen zijn
vooruit gekomen. Het aantal der bij Vailly gevangengenomen manschappen is geklommen
tot ongeveer 1500. In de streek van Verdun en Toul hebben slechts kleinere gevechten
plaats gehad.

40 Een onzer correspondenten seint uit Sluis d.d. 1 Nov. Hoewel tot dusver nog uit geen
enkele beweging der Engelsche vloot zou kunnen worden geconcludeerd, dat een landing
in het voornemen ligt, doen de Duitschers allee om zich nu reeds tegen de
mogelijkheid te vrijwaren. Niet alleen, dat overall langs de kust loopgraven worden
aangelegd en kanonnen opgesteld, ook de pier bij Blankenbergh is door brand vernield.
45 Blijkens het kanongebulder, dat nog steeds wordt gehoord, duurt het gevecht aan het
Yserkanaal onafgebroken voort.

Generaal Meiser.

LONDEN, 1 Nov. (Eigen bericht.) De "Times" verneemt, dat de Belgische generaal Meiser
commandeur van het Legioen van Eer is geworden.

50 Ondanks buitengewone moeilijkheden heeft zijn brigade binnen 24 uren 15 aanvallen van
de Duitschers afgeslagen. Aan den buitengewonen moed van dien bevelhebber is het voor
een groot deel te danken, dat de Duitschers aan de Yser worden tegengehouden.

Levensmiddelen voor België.

55 Het stoomschip "Coblentz", dat in den nacht van Zaterdag op Zondag uit Londen te
Rotterdam is aangekomen, zoo bericht de "N. R. Ct.", brengt voor de Belgen 3476
zakken tarwe, 3856 zakken rijst, 1883 zakken erwten en 342 zakken boonen mede. Met de
lossing daarvan in de stoombooten Telegraaf V, Telegraaf VIII en Mark en Dintel IX is
60 onmiddellijk een begin gemaakt. En omdat de nood in Brussel zoo hoog gestegen is, is
den ganschen nacht en ook Zondag met sterke ploegen doorgewerkt, zoodat voor de avond
viel, de heele lading reeds in deze stoombooten op weg was naar Brussel.

Alles is geadresseerd aan het gezantschap van de Vereenigde Staten van Amerika te
Brussel. Dit gezantschap zal, in overleg met het daar gevestigde comité van de
"American Commission for Relief in Belgium", voor de uitdeeling zorg dragen. Kapitein
65 Luccy, de vertegenwoordiger van deze "Commission for Relief" in deze stad, bracht een
bezoek aan de "Coblentz".

De tweede en derde bezending levensmiddelen voor de Belgen werden gisteravond uit
Londen te Rotterdam verwacht met de Nederlandsche stoomschepen "Iris" en "Mars". De
70 "Mars" brengt 1000 ton gerst mede.

Op het Oostelijk oorlogstoneel.

Russisch legerbericht.

75 PETROGRAD, 31 Oct. (P. T. A.) De groote generale staf bericht van het front in Oost-
Pruisen: Het plan van den vijand, om onze versterkte positie bij Bekalargewo door te
breken is mislukt. Sinds vijf dagen doen de Duitschers vergeefsche aanvallen. Zij
leden buitengewoon groote verliezen. Onze troepen zijn op een groot aantal punten

vooruitgegaan.

Aan de overzijde van de Weichsel houden wij Postynu, Lenezica, Lodz en Oostrowez bezet.

80 In Galicië duren de gevechten voort, zonder dat een feitelijke wijziging van der toestand is ingetreden.

Lodz.

85 LONDEN, 1 Nov. (Eigen bericht.) Aan de "Times" wordt uit Warschau geseind, dat, volgens de daar verschijnende bladen, Lodz ontruimd is en dat Russische politie uit Warschau er het burgerlijk bestuur heeft aanvaard. De correspondent kon echter geen officieele bevestiging van het bericht krijgen.

Russen en Oostenrijkers.

90 WEENEN, 1 Nov. (W. B.) (Officieel). In Russisch-Polen komt het langzamerhand tot nieuwe gevechten. Aanvallen op onze positief werden afgeslagen en eenige vijandelijke detachementen uiteengedreven. Na een verbitterd gevecht in de streek ten N.O. van Turka en ten zuiden van Sary Sambor behaalden wij een volledige overwinning. De tot hier doorgedrongen vijandelijke macht, twee infanteriedivisies en één
95 "Schützen"brigade werd uit al hare stellingen geworpen. Onze troepen handhaven zich te Czernowitz, hun artillerievuur, voornamelijk gericht op de residentie van den Grieksch-oosterschen aartsbisschop, bleef zonder uitwerking.

Duitsch communiqué.

100 BERLIJN, 1 Nov. (W. B.) (Officieel.) Bericht uit het groote hoofdkwartier van 1 Nov., 's nam.: In het noordoosten waren onze troepen ook gisteren in gevecht met de Russen en was de strijd nog niet tot een beslissing gekomen.

Een tour over het slagveld.

105 De correspondent van de "Times", de eenige Engelsche verslaggever bij de Russische troepen, heeft een toer gemaakt per auto over het slagveld in Polen. Hij schrijft van 29 October:

110 "Ik kwam heden terug van een autotocht over het slagveld, waarop ik 300 K.M. heb bezocht van het terrein, waar de slag bij Warschau het hevigst heeft gewoed, en de plaats bezocht, die de Duitschers hadden bezet, Sochatsjef, Lowitsj en Skierniwitsj. Van hier bezocht ik de tegenwoordige stellingen der Russen, de loopgraven en de artillerie-stellingen, ongeveer 20 K.M. ten Zuidwesten van Skierniwitsj.

115 "Het werd mij daarbij duidelijk, dat toen de slag voor Warschau begon, het Duitse plan reeds was opgegeven. De gevechten bij Lowitsj en Skierniwitsj, hoe hevig ook, waren slechts achterhoede-gevechten, bestemd om den Duitschen aftocht te dekken. Zulke gevechten worden overal geleverd, en overal drijven de Russen de Duitschers terug; ook ten Zuiden van de rivier de Pilitza zijn de Duitse troepen, naar ik hoor, in vollen aftocht.

120 "Met gesprekken, die ik had in dorpen en steden, welke door de Duitschers bezet geweest zijn, is het gebleken, dat zij verwachtten Warschau gemakkelijk te kunnen nemen. De Duitse troepen hadden de mededeeling gekregen, dat zij, zoo Warschau genomen werd, rust zouden krijgen. En volgens de bewoners wenschten de troepen daar hartelijk naar.

125 "Uit het bezoek aan dit gebied bleek, dat de Duitschers op verschillende plaatsen stellingen hadden gemaakt, doch vele prachtige posities, die uitstekend waren ingericht en afgewerkt, waren verlaten zonder ernstigen strijd. De wegen van Warschau waren in alle richtingen vol met transporten, troepen en Roode Kruis-afdeelingen.

130 "De nederlaag der Duitschers en hun snellen terugtocht had grooten indruk gemaakt op de troepen. Van de gevangengenomen Duitschers behoorden velen tot de tweede en derde linie. Oostenrijkers waren vermengd met de Duitschers, maar hoeveel en in welke mate is niet te zeggen."

135 De correspondent wijst er op, dat op een zoo groot uitgebreid front en bij zulke krachtige operaties, het moeilijk is waarheid van onwaarheid, geruchten van feiten te onderscheiden. Met dit voorbehoud geeft hij als zijn meening voor den terugtocht der Duitschers hun vergissing over den geest der Poolsche bevolking, die, behalve wat de Joden betreft, in den omtrek van Warschau, zeer vriendschappelijk voor de Russen is. En toen zij inzagen, dat Warschau niet te nemen zou zijn, wenschten de Duitschers niet te overwinteren in een vijandelijk land. Een Pool, die uit Lodz kwam, verhaalde dat de Duitschers gepoogd hadden Poolsche vrijwilligers te werven, maar dat slechts
140 enkele duizenden aan hun oproeping hadden gevolg gegeven. Ten slotte wijst de correspondent er op, dat in de bezette gebieden geen dorpen waren verbrand, geen voorraden waren aangetast, geen menschen waren mishandeld. De bevolking had niet te

klagen over de behandeling door de Duitschers, behalve in enkele op zich zelf staande gevallen.

145

**Op het Zuidelijk oorlogstooneel.
Oostenrijkers en Serviërs.**

WEENEN, 1 Nov. (W. B.) Officieel wordt bekend gemaakt onder dagteekening van 31 Oct.: Onze troepen, die indertijd binnendrongen in Macva en daar op sterke, door draadversperringen beschermde versterkingen stieten, waarin zij eerst twee dagen geleden na lange en moeilijke gevechten bij Ravuji een bres konden slaan, hebben een nieuw succes behaald.

150

Ondanks den wanhopigen tegenstand der Serviërs, niettegenstaande het hier en daar moerassige Macva moeilijk begaanbaar is, zijn al onze over de Save en de Drina aangekomen troepen in een breed front voortgedrongen en hebben zij de plaatsen Crnabaro, Banovopolje, Radenkovic, Glusci en Tabanovic genomen.

155

De "Rohilla".

LONDEN, 1 Nov. (Reuter.) Volgens een Lloydsbericht zijn alle overlevenden van de "Rohilla" (het Engelsche hospitaalschip dat Vrijdag j.l. in een storm op de rotsen is geloopen) ontscheept. Het geheel aantal geredden bedraagt 146.

160

Op Zee.

Schip in den grond geboord.

LONDEN, 31 Oct. (Reuter.) Een Duitsche onderzeeër heeft heden in het Kanaal den ouden kruiser "Hermes", die van Duinkerken terugkwam, door een torpedo in den grond geboord.

165

Bijna alle officieren en matrozen zijn gered.

Het verlies is niet van groote militaire beteekenis.

170

(De "Hermes" was van stapel geloopen in 1896. Het schip had eene waterverplaatsing van 5700 ton en een snelheid van 19.5 tot 20.5 knoopen. De bewapening bestond uit elf kanonnen van 15 c.M., acht van 7.5 c.M. en één van 4.5. Het schip zou binnenkort buiten dienst worden gesteld. - Red. H.)

175

DOVRES, 1 Nov. (Reuter.) De "Hermes", Zaterdagmorgen 8 uur door twee torpedo's getroffen, bleef nog 45 minuten boven water en zank daarna; andere schepen reddden de bemanning; veertig man ontbreken.

Schade aan de Engelsche handelsvloot.

BERLIJN, 1 Nov. (W. B.) De "Berl. Lokal-Anz." neemt een bericht over uit de "Corriere della Sera", waarin wordt medegedeeld, dat men te Londen de schade, die tot dusverre door Duitsche kruisers aan de Engelsche vloot is toegebracht, op 80 millioen Mk. schat.

180

De "Emden" alleen heeft aan die vloot een nadeel van 40 millioen berokkend.

185

Nog grooter echter is, volgens het bericht, het moreele nadeel, daar zich in de handelswereld teekenen van groote ongerustheid voordoen.

De jongste daad van de "Emden".

Over het optreden van den Duitschen kruiser "Emden" op de reede van Poeloe Penang, de groote Engelsche haven aan de kust van Malakka, wordt in de "Times" het volgende medegedeeld:

190

De kapitein van de "Emden" had de gedachte van Rudyard Kipling verwezenlijkt en zijn schip vermomd door er een vierden schoorsteen op te plaatsen. In de duisternis passeerde de "Emden", die voor een schip van de geallieerden gehouden werd, de wachtschepen en gaf geen antwoord op de signalen; met vollen stoom stevende de "Emden" naar de "Semtsjoeg", opende het vuur en zond een torpedo af, die 't Russische schip in den boeg trof. De "Semtsjoeg" die onmiddellijk het vuur opende, werd echter door een tweede torpedo getroffen onder de waterlijn en zank onmiddellijk.

195

Het verlies van de "Semtsjoeg" werd eerst Zaterdagmorgen te Petrograd bekend, toen de bladen het officieele bericht van admiraal Jerram publiceerden.

200

De "Semtsjoeg" had onder de bevelen van den Engelschen admiraal goede diensten bewezen, door het vergezellen van troepenschepen. Bij het ondergaan van de "Semtsjoeg" werden 86 man verloren; van de 250 geredden zijn 3 officieren en 112 man gekwetst.

205

De "Times" voegt aan dit bericht toe:

Hoe het mogelijk was, dat de schepen op de reede van Penang liggend, de "Emden", zelfs vermomd als het schip was, de ligplaats der oorlogschepen lieten naderen, zonder onderzoek, is niet duidelijk. Vooral daar een Fransche torpedojager, die naar

210 gemeld wordt, ook gezonken is, in de nabijheid van het Russische schip lag, is het
onbegrijpelijk dat de "Emden" onverhoeds kon aanvallen.
De vermomming van de "Emden" – en zelfs het voeren van een valsche vlag, wat in
sommige berichten wordt gemeld – was, naar de "Times" opmerkt, volkomen geoorloofd,
als die vlag werd neergehaald voordat het vuur geopend werd, en iets anders is niet
215 te verwachten van een officier als kapitein von Müller.
Volgens de Japansche berichten is ook een Fransche torpedojager op de reede gezonken;
de "Times" wist nog niet welke Fransche boot dit was. Uit de sedert door ons
ontvangen berichten blijkt dit te zijn de "Mousquet", die zich haastte op het
kanonvuur af te gaan, doch die in den ongelijken strijd in den grond werd geboord.
220 De "Times" meent, dat de "Emden" gebrek begint te krijgen aan munitie en daarom niet,
als te Madras, de stad Penang beschoot.

Waarom Turkije begon.

225 KONSTANTINOPEL, 1 Nov. (W. B.) Een officieel communiqué deelt mede: Uit verklaringen
van gevangen genomen Russische matrozen is gebleken, dat er een mijnenlegger bij de
Russische vloot aanwezig was, die de ingang tot den Bosporus door mijnen zou
versperren om zodoende de Turksche vloot in tweeën te verdeelen, zoodat men haar dan
totaal zou kunnen vernietigen.
Met het oog op het feit, dat deze daardoor blootgesteld werd aan het gevaar van een
overval en aannemend, dat de Russen de vijandelijkheden waren begonnen, zonder vooraf
230 den oorlog te verklaren, begon de Turksche vloot met de vervolging der Russische en
dreef ze die uiteen.

TURKIJE.

235 PETROGRAD, 1 Nov. (Reuter.) Heden zullen den Turkschen ambassadeur zijn paspoorten
worden toegezonden.

De ambassadeurs.

240 KONSTANTINOPEL, 31 Oct. (W. B.) De ambassadeurs van Rusland, Engeland en Frankrijk
hebben hunne paspoorten ontvangen.
De Russische en Engelsche ambassadeurs vertrekken hedenavond, de Fransche ambassadeur
morgen.

Het gevecht in de Zwarte Zee.

245 KONSTANTINOPEL, 31 Oct. (W. B.) Het zeegevecht, dat gisteren in de Zwarte Zee werd
geleverd, raakte eerst heden bekend en wekte zeer groot opzien.

De khedive van Egypte.

250 KONSTANTINOPEL, 31 Oct. (W. B.) De khedive van Egypte woonde ter gelegenheid van het
Bairam-feest de receptie ten paleize bij en de ceremonie van den handkus.
De Sultan beweest den khedive groote voorkomendheid.

Het optreden van Turkije.

255 Al heeft de Balkanoorlog van 1912–13 het militaire prestige van Turkije aanmerkelijk
verminderd, zegt de "Times", toch is het optreden van het Turksche leger een
belangrijke aanwinst voor Duitschland, wijl het een groote vermeerdering vormt van de
strijdende partij, door het aantal en de militaire eigenschappen, die niemand den
Turkschen soldaat kan ontzeggen.

260 Er is echter in Turkije, wat de militaire organisatie aangaat, een groot verschil
tusschen theorie en praktijk. De legersterkte op papier moge bekend zijn, het leger
te velde komt slechts zelden overeen met die sterkte, wijl er steeds groote
verschillen zijn, veroorzaakt door Turksche onverschilligheid, gebrek aan geld,
intrigues en andere Oostersche eigenschappen.

265 Met inbegrip van Nizams en Redifs is de vredesterkte van het Turksche leger 17,000
officieren, 250,000 man, 45,000 paarden en 400 machinegeweren. Er zijn 13 regimenten
infanterie, van drie bataljons, elk van vier compagnieën; deze vormen de eerste
linie, ongeveer 473 bataljons. De redif (landweer), die echter in den Balkan-oorlog
niet veel bleek te beteekenen, bestaat nog uit 500 bataljons. In de derde linie komen
dan de Moestafiz (landstorm); maar deze heeft geen kaders in vredestijd en kan dus te
270 velde niet veel diensten bewijzen, en is alleen geschikt voor wachtdiensten en
bewaking van de garnizoensplaatsen.

De infanterie is bewapend met het Mauser-magazijn-geweer van 7.65 m.M. Maar er zijn
nog in gebruik Mausers van 9.5 m.M. en Martini-Henry-geweren. De "Times" geeft deze
opgave: 750,000 Mausers van 7.65 m.M., 220,000 Mausers van 9.5 m.M. en 500,000
Martini-Henry-geweren, met een patronenvoorraad van 300 millioen stuks.

Naspeuringen van Paul Theelen: 2 november 1914

275 De cavalerie omvat 200 escadrons, behalve de Hamidés. De regimenten tellen 5
escadrons, van ongeveer 70 man, gewapend met de sabel en de Mauser-karabijn.
De veldartillerie telt 35 regimenten van 3 bataljons, elk van drie batterijen; 23
bataljons bergartillerie, van drie batterijen; tien rijdende batterijen en 18 zware
houwitzer-batterijen.

280 Het meerendeel der batterijen heeft vier stukken, enkele hebben er zes. Het
veldgeschut is het Krupp-kanon van 7.5 c.M., model 1903. De troepen in Azië hebben
500 Krupp-kanonnen, model 1873, 300 Krupp-bergkanonnen van 7.5 c.M., model 1873, en
72 veldhouwitsers van 12 c.M., benevens nog wat oudere kanonnen. Er wordt gerekend op
500 projectielen per stuk voor de moderne snelvuurkanonnen, en 60 tot 150

285 projectielen voor de andere kanonnen.
Er zijn in Turkije vier legerinspecties. Tot de eerste, Konstantinopel, behooren het
1e, 2e, 3e en 4e legerkorps, met hoofdkwartier te Konstantinopel, Rodosto, Kirk
Kilisse en Adrianopel.
Tot de tweede inspectie, behooren het 8e korps te Damascus, en in naam ook het 5e en

290 6e korps, hoewel de districten, waarin deze thuis behooren, niet meer deel uitmaken
van Turkije.
Elk dier korpsen heeft drie divisies.
De derde inspectie, Erzinghean, omvat de 9e, 10e en 11e korpsen, te Erzeroem,
Erzinghean en Van. Het 10e korps heeft drie divisies, de beide andere elk twee.

295 De vierde inspectie, Bagdad, omvat het 12e en 13e korps, te Mosoel en Bagdad, ieder
van twee divisies. En dan komt nog het onafhankelijke 14e korps, met drie divisies,
te Sanaa, Itodeida en Ebka, en de Hedjas-divisie.
Elk korps van drie divisies, heeft nominaal 27 bataljons, met negen
mitrailleurcompagnieën, drie regimenten cavalerie, 12 tot 18 batterijen

300 veldartillerie, drie batterijen rijdende artillerie, zes batterijen bergartillerie en
drie batterijen zware artillerie. Men neemt aan dat Turkije in Europa kan op de been
brengen 620 bataljons, 200 batterijen, 10 eskadrons, tot een sterkte van 450.000
geweren, 1000 kanonnen en 400 mitrailleurs.
Sedert de oorlog begon, is in Turkije gemobiliseerd, en ongeveer 500.000 meer of min

305 geoefende manschappen zijn in de formaties, 250.000 ongeoeffenden in de depots
opgenomen.
Het 9e, 10e en 11e korps staan in Oost-Anatolië, en zijn gebracht op een sterkte van
10 bataljons, en een brigade cavalerie per korps, zoodat de geheele macht, waarmede
Turkije tegen Rusland kan optreden in den Kaukasus 100.000 man sterk is.

310 Aan de Perzische grens zijn partijgangerstroepen gevormd, met het doel invallen in de
grensdistricten te doen, en zich zoo mogelijk meester te maken van de betwiste
gebieden in Oermia en Khoi.
In en om Konstantinopel, in het gebied tusschen de rivier de Ergene en Ismid, zijn
het 1e, 3e en 5e korps en een gedeelte van het 6e, benevens de troepen voor de

315 verdediging van den Bosporus, drie of vier brigades cavalerie, en de Koerische
troepen. In het geheel ongeveer 200,000 man.
In Thracië zijn het 2e en het overblijvend deel van het 6e corps met drie brigades
cavalerie en grenswachten; zij zijn gelegerd in Adrianopel, Dimstila en Kirk Kilisse.
In Smyrna is het 4e korps, waarvan een groote afdeeling te Panderma verblijft. In

320 Palestina is het achtste korps, geheel op oorlogsvoet, met drie divisies; de sterkte
van dit korps wordt geschat op 40.000 man, benevens ongeregelde Arabische troepen,
een kameelkorps en depôts.
Het Turksche leger is dus in drie groote groepen verdeeld; een deel is in Europa, het
tweede op de Russische grens in Klein-Azië, en het derde, in Syrië en aan de

325 Egyptische grens.
Enver-pasja wenscht een deel van hetgeen Turkije in den laatsten oorlog verloor terug
te winnen, en tevens te voldoen aan den Duitschen wensch om Rusland te harasseeren in
den Kaukasus en Engeland in Egypte. Bovendien verwacht men, dat Liman von Sanders zal
pogen te landen in de Krim en Odessa, en dat de Turksche vloot, versterkt met de

330 "Breslau" en "Goeben", zullen pogen de Russische Zwarte Zeevloot aan te vallen, om
het transporteren van troepen naar Rusland te vergemakkelijken.
De weinig vertrouwen wekkende houding van Turkije had Rusland er reeds toe gebracht
een aanzienlijke troepenmacht in den Kaukasus te doen blijven, en hier zal dus
Turkije wel op krachtigen tegenstand stuiten.

335 De "Times" zegt ten slotte:
"Door zich aan te sluiten bij onze vijanden, en onze bondgenooten aan te vallen,
heeft Turkije alle recht op onzen steun verloren, voor nu en later. Het heeft zich
een onvertrouwbaren bewaker getoond van de groote positie in Konstantinopel en kan
daarin dus niet langer worden gehandhaafd. De bondgenooten zullen de straf voor dit

340 optreden te gelegener tijd uitspreken, en Turkije heeft de gevolgen van zijn optreden

alleen aan zich zelf te wijten.

De pers over het optreden van Turkije.

345 BERLIJN, 1 Nov. (W. B.) De "Tagl. Rundschau" zegt in een bespreking van Turkije's
optreden: "Turkije weet, dat Rusland en Engeland beide zijn doodsvijanden zijn, en
dat de verdeeling van Klein-Azië het doel hunner politiek is. Duitschland echter
heeft zich steeds een vriend van Turkije betoond.
Rusland krijgt nu een zeer lastigen tegenstander en voor Engeland heeft het optreden
van den Islam onberekenbare gevolgen. Zijn wereldrijk waggelt op zijn grondslagen.
350 Bij de bezorgdheid over Turkije, Egypte en Indië komt thans ook nog die over Zuid-
Afrika.
Het vuur, dat ontstoken is om het Duitse huis in de asch te leggen, slaat zijn
vlammen hoe langer hoe sterker om het Engelsche staatsgebouw."
In een artikel over den Russisch-Turkschen oorlog geeft de "Börsencourier" een
355 overzicht van de geschiedenis der betrekkingen tusschen Rusland en Turkije in de
laatste jaren. "Het thans uitgebroken conflict", zoo zegt het blad, "lag reeds lang
in de lucht tengevolge van de plumpe speldeprikken, waarmede Rusland en zijn
bondgenooten het Turkije lastig maakten."
De "Börsencourier" herinnert dan verder aan het wegnemen van twee Turksche
360 pantserschepen door Engeland, aan de bedreiging van Rusland, dat het Turksche schepen
bij het verlaten der territoriale wateren zou aanvallen en eindigt aldus:
"Duitschland oefende tot dusverre op den Balkan een kalmeerenden invloed uit, ons
geheele streven was te verhoeden, dat de neutralen een zwenking zouden maken naar
onze tegenstanders. Thans heeten wij den vijand onzer vijand als vriend en
365 strijdmakker welkom.
Uit Athene wordt aan de "Voss. Zeitung" geseind, dat volgens aldaar ontvangen
berichten 3000 Bedoeïenen over Suez Egypte zijn binnengevallen.
De "Berl. Lokal-Anzeiger" schrijft: Het plotseling ontwaken van de Turksche
levenskracht schijnt voor de Parijsche pers een buitengewone verrassing te zijn
370 geweest. De bladen vinden de houding van Turkije onbegrijpelijk en zeggen, dat
vooralnog een geheim moet blijven wat de geallieerden tegen de Turken zullen
ondernemen. Met zulke praatjes tracht men te Parijs zijn verrassing te bemantelen.

375 WEENEN, 1 Nov. (W. B.) In artikelen over het uitbreken van de Russisch-Turksche
vijandelijkheden wijzen de bla[den] er op, dat het voor Turkije duidelijk moet zijn
geweest, dat het doodsuur van het Turksche rijk geslagen zou zijn, wanneer de oorlog
ten gunste van Rusland mocht uitvallen. Turkije is opgestaan om de
vernietigingspolitiek van Rusland af te weren en is vastbesloten om ernstig en
380 krachtig den opgedrongen strijd te aanvaarden.

BERLIJN, 1 Nov. (W. B.) De "Corriere d'Italia" wijst er op, dat het optreden van
Turkije niet impulsief was, maar het logische gevolg van een recht op het doel
afgaande voorbereiding van regeering en volk.

385 **De opvatting in den Balkan.**

BERLIJN, 1 Nov. (W. B.) Uit Rome wordt aan het "Berl. Tagebl." bericht.
"De Bulgaarsche gezant hier ter stede deelde aan een Romeinschen journalist, mede,
dat er nauwe vriendschap en overeenstemming bestaat tusschen Bulgarije en Turkije".
390 "Een Roemeensch staatsman zeide tot een medewerker van de "Corriere d'Italia": De
toestand in Roemenië is sedert een maand totaal veranderd. Het denkbeeld van
aansluiting bij het Drievoudig Verbond is door de toongevende staatslieden zoo goed
als opgegeven. Door de nederlagen, die Rusland heeft geleden aan de Weichsel en zijn
groote verliezen is den Roemenen de lust vergaan zich bij Rusland aan te sluiten. De
Roemenen zijn van oordeel, dat het Rusland ten slotte daar evenzoo zal gaan als in
395 Oost-Pruisen.

In Syrie.

400 KOPENHAGEN, 31 Oct. (W. B.) Aan dé "Nationalsidende" wordt uit Athene geseind, dat in
Damaskus anti-Engelsche betoogingen hebben plaats gehad en dat men er over het
algemeen voor een oorlog is.
De verzending van Syrische troepen naar de Egyptische grens heeft opgehouden; er
worden echter troepen Bedouïenen bijeengebracht.

BELGIË.

405 **De Belgische burgerwacht.**

Onze Maastrichtsche correspondent meldt:

Belgische heeren uit Brussel te Maastricht aangekomen, vertellen, dat de Duitse
regering aldaar Woensdag bij aanplakbiljet heeft bekend gemaakt, dat alle leden van
de burgerwacht, die tegen de Duitsers in het vuur geweest zijn, zich moeten
410 aanmelden en in gebreke daarvan gestraft zullen worden.
Dat velen van die heeren, die zich over ons land weer naar Brussel begeven hadden, de
stad verlaten, is te begrijpen.

Een tocht door het land.

415 Een Hagenaar, de heer Ch. Boon, deelt in de "N. R. Ct." een verhaal mede van zijn
tocht door België, waaraan het volgende ontleend is:
Op de Kommandantur te Brugge trof de heer Boon een zeer welwillenden Hauptmann aan,
die hem toestond tot uiterlijk 31 October met de fiets naar Ostende en vandaar terug
te gaan. Weldra zat hij dan ook op zijn fiets en reed hij in de richting van België's
420 grootste badplaats. Schier geen enkelen burger kwam hij op dien tocht tegen; het
verkeer van Ostende naar Brugge was om militaire redenen streng verboden.
In Ostende aangekomen wilde hij een kamer bespreken in het hem bekende Hôtel des
Thermes, maar dit bleek volstrekt onmogelijk en hij mocht zich nog gelukkig prijzen,
dat de naast het hotel wonende eigenaar hem herkende en een huiselijk maal aanbood.
425 Boven het hotel zelf wapperde de Boode Kruis-vlag; dien Zondagmiddag werden er
voortdurend gewonden binnengedragen. Trouwens, op den ganschen langen weg naar
Nieuwpoort, dien men vandaar kon overzien, zag men niets dan een lange rij
boerenkarren, die – elk met een viertal gewonden – zich in de richting van Ostende
voortbewogen, vanwaar een deel gekwetsten per trein verder vervoerd werd. In de hall
430 van het hotel stonden de brancards dicht opeen, terwijl alle kamers propvol matrassen
lagen, die men overal vandaan had gehaald, waarvoor zelfs verschillende huizen
opengebroken waren.
Met een Belgische liefdezuster ging de heer Boon rond; in de eetzaal zag hij 26
gewonden liggen. Een daarvan, een soldaat, die twee dagen lang met een hoofdwond op
435 het slagveld had gelegen, vroeg met matte stem in goed Vlaamsch: "Mag ik alsjeblieft
wat water hebben?" Maar verreweg de meeste gewonden waren van Duitse nationaliteit.
De zuster vertelde onzen zegsman, dat den laatsten tijd een paar duizend gewonden per
dag passeerden. En het kanongebulder uit de verte scheen een daverende bevestiging
van harer droeve mededeeling.
440 Kort daarop deed de heer Boon een poging om de Digue de Mer te bereiken. Zonder
resultaat echter. Zelfs geen Duitser waagde zich op dien boulevard; zoodra enkele
lieden daar samenschoolden, lieten de Engelschen hun geschut spelen. De aanvankelijke
pogingen der Duitsers om daar kanonnen op te stellen (wij spreken van Zondagmiddag
25 October) waren dan ook volkomen mislukt; zij waren beantwoord met een geweldige
445 beschieting, waarvan verschillende hotels aan den boulevard nog de duidelijke sporen
droegen, doch de rest der stad had bijkans niets geleden. De Engelschen spaarden
Ostend en Middelkerke zooveel mogelijk en richtten bij voorkeur hun vuur op den
verbindingsweg tusschen deze beide plaatsen en tusschen Middelkerke en Westende. De
Duitsers van hun kant begrepen dit zeer goed en hadden juist om deze reden alle
450 Belgen verboden, Ostende of Middelkerke te verlaten. Lieten wij hen uittrekken – zoo
werd onzen zegsman op de Kommandantur, waar hij een goed woordje voor een paar Belgen
deed, door een officier verzekerd –, dan zouden de Engelschen spoedig deze beide
plaatsen onder vuur nemen en wij de dupe daarvan worden. In Ostende was de stemming
der bevolking zeer gedrukt, de Duitse soldaten daarentegen lieten het hoofd niet
455 hangen en riepen: "Siegen oder sterben". In de hotels wemelde het van officieren, die
deels contant betaalden, deels bons uitreikten, die ten name der gemeente Ostende
stonden en van welker inwisselbaarheid de gemeentenaren geenszins overtuigd waren.
Een proclamatie verkondigde, dat aan de militaire overheid was ter oore komen, dat
bewoners van Ostende in verbinding stonden met den vijand, dat zulks echter ten
460 strengste verboden was en de schuldigen volgens kriegsrecht gestraft zouden worden.
Voorts was bepaald, dat alle Engelschen zich terstond hadden aan te melden, en dat de
Engelsche vrouwen en kinderen de villa's buiten Ostende moesten verlaten en zich in
laatstgenoemde plaats verzamelen, ten einde onder militair geleide over de
Hollandsche grens te worden gebracht.
465 Ook te Middelkerke was het verboden, den zeedijk te betreden. In een zijstraat, die
naar den boulevard voerde, stond een soldaat, maar hij hield zich op eerbiedigen
afstand van den straathoek, vanwaar onze zegsman in de gauwigheid een Engelschen
kruiser ontwaarde, dan onmiddellijk naar veiliger regionen teruggeroepen te worden.
Een hupsche luitenant verzekerde hem tevens, dat het onmogelijk was, in de richting
470 van Nieuwpoort te fietsen. Zelfs de Duitsers begaven zich slechts noode daarheen;
het vuur der Engelschen (die waarschijnlijk afgingen op Fransche signalen) was
moordend en met razende vaart stormden de Duitse automobielen den gevaarlijken weg

over.

475 Intusschen vond onze zegsman even buiten het dorp een verbindingsweg naar den Dijk. Doch ook ditmaal kwam hij niet waar hij wezen wilde, een soldaat hield hem aan en ried hem, zich tot zijn commandant te wenden; die had veel meer in de melk te brokkelen dan de luitenant van zooeven. Ofschoon de heer B. eenig wantrouwen koesterde en hem de blikken, die de Duitscher van zijn eigen armzalige fiets op de

480 spiksplinternieuwe Fongers wierp, volstrekt niet bevielen, liet hij zich bepraten en reed hij naar het aangegeven punt, gevolgd door den soldaat, wiens zoetsappigheid minderde naarmate men zijn commandant meer naderde.

De officier liet hem eerst geruimen tijd geduld oefenen en voegde daarna onzen landgenoot toe: "U staat op het punt, in de grootste moeilijkheden te geraken. Wij houden hier wel meer menschen vast. Ga onmiddellijk weg!"

485 Een bevel, waaraan de heer B. zich haastte te voldoen. Bovendien was de soldaat tot de ontdekking gekomen, dat zijn "Schein" hem slechts recht gaf, tot Ostende te fietsen! Het verwonderde hem nog, dat hij zijn rijwiel er niet bij inschoot. Terug dus naar Ostende. Na daar in een restaurant gegeten te hebben, begaf de heer B. zich naar het station, waar niemand zonder pas binnen mocht komen. Ook ditmaal dus

490 kwam zijn Nederlandsche pas hem uitmuntend te stade. Een matroos geleidde hem naar den officier, die als stations-chef fungeerde en hem mededeelde, dat hij voor vijf plus twee francs met zijn rijwiel naar Brussel mocht sporen, in een trein, die hoofdzakelijk voor het vervoer van gewonden bestemd was.

Op iets dergelijks had onze zegsman juist gehoopt; hij stapte dus met zijn fiets in

495 een coupé, waar hij een Belgische familie aantrof, die met een zeer bijzonderen pas Ostende had mogen verlaten. Na lang wachten vertrok men een 1-kilometervervaartje, om pas na 18 uren een plaatsje nabij Brussel te bereiken, waar de heer B. den trein verliet om de hoofdstad binnen te fietsen.

Die spoorreis en dat oponthoud op het station te Ostende zal de heer B. niet licht

500 vergeten. Steeds weer zag men nieuwe gewonden aanstropelen of binnendragen. Daaronder waren ook twee roodbroeken, Fransche soldaten dus, die op liefdevolle wijze vervoerd werden. Plotseling barstte een luitenant uit: "Laat die lui toch loopen; onze zieken loopen ook." Doch de barmhartige Samaritanen bleven plots Oost-Indisch doof, en een matroos voegde den heer B. vergoelijkend toe: "Niet al onze officieren

505 zijn zoo", hetgeen deze gaarne beaamde.

In Brussel viel van aanmatigend optreden der Duitschers weinig of niets te bespeuren. Was het omdat zijzelf – betrekkelijk weinig in aantal – in de bevolking dezer groote stad opgingen, zich daar niet als de alomtegenwoordige heerschers gevoelden? Terwijl in alle andere steden de Deutsche vlag op den toren wapperde, was dit in Brussel niet

510 het geval. Tal van dames zag men daar met de nationale kleuren rondloopen; ook reed er b.v. een automobiel, getooid met de Belgische vlag, waarop een zwarte rouwstrik bevestigd was.

De heer B. had reeds Dinsdagmiddag een bezoek aan de Kommandantur willen brengen, die in een der departementen van algemeen bestuur gevestigd was. De lange file schrikte

515 hem echter af en zoo stelde hij zijn bezoek tot den volgenden ochtend uit. Ook toen echter stonden er al weer tal van menschen, onder wie enkele huilende vrouwen de aandacht trokken. Belgische politie-agenten droegen zorg, dat ieder op zijn beurt geholpen werd, doch de Deutsche tolken (kenbaar aan den breeden band om hun arm), die buiten het gebouw bijstand boden en inlichtingen gaven, hadden een bijzonder zwak

520 voor liefvallige jongedames en loodsten deze zoo mogelijk het eerst naar binnen. Nog gemakkelijker was hetgeen zich binnen het gebouw in de voorkamer afspeelde, waar aan een lange tafel zeven of acht klerken voortdurend ijverig in de weer waren. Een Duitsch officier kwam daar plotseling binnenstuiven met een bekoorlijke dame, wier Fransch hij nauwelijks verstond; zij was een zeer goede kennis van hem – zoo beweerde

525 hij – en moest onmiddellijk geholpen worden. Aan zijn verzoek werd voldaan: "Tien francs" zei een der vlijtige kantoorheeren, terwijl hij haar een bewijsstuk overhandigde. De dame nam het met een gracieuus gebaar aan. Toen, zich glimlachend tot den officier wendende, zei zij in het zuiverste Fransch: "U wilt het zeker wel even voor mij betalen, nietwaar?" Hetgeen gebeurde, maar blijkbaar niet van ganscher

530 harte; op zoo'n krijgslist was de officier die aanvallen op zijn beurs meer duchtte dan aanvallen op zijn hart, niet bedacht geweest.

De heer B. was voornemens geweest van Brussel over Mechelen naar Antwerpen te fietsen, maar spoedig werd hem aan zijn verstand gebracht, dat hiervan geen sprake kon zijn. Men was zelfs hoogelijk verbaasd, toen men van een fiets hoorde spreken;

535 hoe was het mogelijk, dat hij daarmee binnen Brussel was gekomen? De commandant begreep er zelf niets van; "overal zijn de orders verschillend", erkende hij. Maar hij haastte zich om op den Schein met koeien van letters te schrijven: "Das Fabrrad darf nicht requiriert werden".

540 Voor dien nieuwen Schein moest 5 francs betaald worden en dan diende hij nog tegelijk
voor retourbiljet naar Antwerpen. Over Leuven, Aerschot en Lier is de heer B. hier
Woensdag heengespoord; met Mechelen was dien dag geen verbinding. Controle was er
niet in de treinen: ook bij de uitgangen werd niet op het vertoonen van de kaartjes
(monsterkaarten ditmaal) aangedrongen.

545 **FRANKRIJK.**

Uitwisseling van geïnterneerden.

Het Fransch consulaat hier ter stede deelt ons mede: In een officieus communiqué, te
Berlijn, door het ministerie van buitenlandsche zaken verstrekt aan de Duitsche pers,
werd beweerd, dat de Fransche regeering niet in een voorstel wilde treden tot
550 uitwisseling van Duitsche kinderen, die in Frankrijk geïnterneerd zijn tegen Fransche
kinderen, in Duitschland geïnterneerd. Zulk een inhuuman optreden zou niet te
verdedigen zijn, Frankrijk heeft integendeel niet alleen aan jongens beneden 17 jaar
verlof gegeven naar hun vaderland terug te keeren, zij heeft ook toegestaan, dat alle
555 vrouwen, Duitsche zoowel als Oostenrijksche, en grijsaards boven 60 jaar werden
teruggezonden. Zij heeft zelfs het vertrek van mannen van 45 tot 60 jaar, die
ongeschikt zijn voor den militairen dienst, toegelaten. De regeering der republiek
heeft dus opnieuw in den meest uitgebreiden zin de begrippen van de humaniteit weten
overeen te brengen met de zorg voor de nationale verdediging.

560 **ENGELAND.**

De werving in Ierland.

LONDEN, 31 Oct. (Reuter.) De aanmeldingen voor de Iersche divisie komen in zeer
voldoende mate in. Twee brigades zijn reeds voltallig. Zij bestaan uitsluitend uit
Iersch kader en manschappen, geheel en al gerust en geproviandeerd met Iersche
565 artikelen.

Het optreden van Turkije.

LONDEN, 31 Oct. (Reuter.) Het ministerie van buitenlandsche zaken publiceert een
uitvoerig communiqué, waarin o.a. wordt gezegd, dat de Turksche regeering Vrijdag
570 j.l. zonder voorafgaande kennisgeving de telegrafische verbinding met de Engelsche
ambassade te Konstantinopel verbrak en dat er niet aan valt te twijfelen, dat dit
gevolgd zal worden door andere agressieve handelingen van de Turksche regeering. De
regeering van Groot-Britannië moet derhalve de noodige maatregelen nemen ter
bescherming van de Engelsche belangen en het Engelsche gebied in Egypte tegen reeds
575 gedane aanvallen en tegen bedreigingen met aanvallen.

Engelsche troepen te Kairo.

LONDEN, 1 Nov. (Eigen bericht.) Aan de "Times" wordt uit Kairo geseind, dat de
Britsche territoriale troepen daar gisteren hebben geparadeerd, dat die parade een
580 schitterende vertooning was en dat bleek dat de troepen een zeer bruikbare
strijdmacht zullen zijn.

CANADA.

Uitvoerverbod.

585 LONDEN, 1 Nov. (Eigen bericht.) De "Times" ontvangt uit Ottawa het bericht, dat de
Canadeesche regeering den uitvoer van nikkel en erts naar Europa, met uitzondering
van Engeland, heeft verboden en eveneens den uitvoer van voedingsstoffen en vee naar
Europeesche havens, behalve naar die van Engeland en de geallieerden.

590 **DUITSCHLAND.**

De keizer ridder van het IJzeren Kruis.

MÜNCHEN, 1 Nov. (W. B.) Koning Lodewijk van Beieren heeft, in de vaste overtuiging de
meening uit te spreken van alle Duitsche bondsvorsten, den Keizer verzocht het
IJzeren Kruis, 2e en 1e kl. als opperste bondsbevelhebber te willen dragen ter eere
595 van het roemrijke Duitsche leger.

De Keizer bracht in een telegram uit het hoofdkwartier zijn dank aan den Koning en de
bondsvorsten en verklaarde, dat hij het kruis van ijzer zou dragen als aandenken aan
de vastberadenheid en dapperheid, die alle Duitsche stammen in den strijd voor
Duitschlands eer aan den dag leggen.

600

Een protest.

ROME, 1 Nov. (W. B.) Daar het Fransche legerbestuur wederom een batterij heeft
opgesteld voor de kathedraal van Reims en een waarnemingspost heeft ingericht op den
toren der kathedraal, heeft de Pruisische gezant bij het Vaticaan in opdracht van den

Naspeuringen van Paul Theelen: 2 november 1914

605 Rijkskanselier bij de Kurie een formeel protest ingediend tegen het misbruiken van kerken en verklaard, dat de Franschen alleen de schuld treft voor eventueele beschadigingen.

De Keizerin naar Koningsbergen.

610 BERLIJN, 1 Nov. (W. B.) De Keizerin vertrok gisteren naar Koningsbergen.

RUSLAND.

Russische leening.

615 BERLIJN, 1 Nov. (W. B.) Uit Petersburg wordt bericht, dat bij oekase van den Tsaar bevolen wordt de uitgave van een binnenlandsche leening van 500 millioen, rentende vijf proc., die in 50 jaren geamortiseerd zal worden.

Het optreden van Turkije.

620 KONSTANTINOPEL, 31 Oct. (W. B.) De gevangen genomen Russische officieren en matrozen zijn hedenavond met een in beslag genomen Russisch kolenschip naar Kawak aan den Boven-Bosporus gebracht.

Ten behoeve van de Russen in Turkije.

625 KONSTANTINOPEL, 31 Oct. (W. B.) Op het Russische consulaat is heden de Italiaansche vlag geheschen ten teeken, dat Italië de bescherming der Russische onderdanen op zich heeft genomen.

ZUID-AFRIKA.

De rebellie in Zuid-Afrika.

630 KAAPSTAD, 31 Oct. (Reuter.) De kolonel Van Deventer heeft nog 50 rebellen gevangen genomen, w.o. de zwaar gewonde adjudant van Maritz. De volslagen nederlaag der Transvaalsche rebellen wordt in geheel Zuid-Afrika met voldoening begroet. Er worden nog voortdurend protest-meetings gehouden tegen de rebellen in de Hollandsche centra waar door sprekers het optreden van De Wet, Beyers en Maritz wordt afgekeurd, en

635 moties worden aangenomen, waarin hun wordt verweten, dat zij den goeden Afrikaanschen naam geschandvlekt hebben door de verloochening van hun handteekening onder het tractaat van Vereeniging.

In die vergaderingen wordt der regeering alle mogelijke hulp aangeboden.

Uit Pretoria wordt gemeld:

640 In een hoofdartikel met het opschrift, "Wat zal De Wet doen?", zegt het voornaamste Afrikaander blad: De rebelse van Maritz is geëindigd en Beyers is overwonnen. De regeering zal nu zeker de rebellie, die nergens belangrijken steun heeft gevonden, kunnen localiseeren.

ITALIË.

Het ministerie-Salandra treedt af.

645 ROME, 31 Oct. (Reuter.) Tengevolge van het aftreden van den minister der schatkist Rubini besloot het geheele kabinet af te treden. De minister-president Salandra begaf zich in den namiddag naar den Koning, om hem het verzoek om ontslag van het

650 ministerie aan te bieden. De Koning hield zich zijn beslissing voor.

Nederland en de oorlog.

De Nobelprijs voor den vrede.

655 Het corr. bureau Norden meldt ons uit Christiania, dat het dagblad "Fidenstegen" voorstelt, den vredesprijs der Nobelstichting aan te bieden aan de Nederlandsche regeering tot verzachting van den nood der Belgische vluchtelingen.

Posterijen en Telegrafie.

660 De Turksche administratie deelt mede, naar gemeenschap over de Turksche lijnen naar de Russische grens alsmede over de kabels Konstantinopel, Odessa, Tenedos, Syra en Tchesme Syra verbroken is.

665 Hersteld is de gemeenschap met de Dominikaansche Republiek via Key West (Jamaica), maar telegrammen voor bestemmingen voorbij La Romana zijn aan vertraging onderhevig en zullen waarschijnlijk per post worden doorgezonden.

670 De directeur van het Postkantoor te Amsterdam maakt bekend dat op Woensdag den 4 November a.s. met het Stoomschip "Tubantia" van den Koninklijken Hollandschen Lloyd brievenmalen zullen worden verzonden naar Lissabon, Rio de Janeiro, Santos, Montevideo en Buenos-Aires.

De laatste buslichting aan het Hoofdpostkantoor zal geschieden te 8 u. 40 m. 's morgens, terwijl aangeteekende stukken ter verzending worden aangenomen tot 8 u. 20 m 's morgens.

675 Met genoemd Stoomschip zullen tevens postpakketten worden verzonden naar Spanje, Portugal en Argentinië, welke tot den vorigen dag 9 uur 's avonds kunnen worden aangeboden.

[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27866]

680 EDITIE VAN 4 UUR.

AVONDBLAD. Eerste Blad. Dit nummer bestaat uit twee bladen.

DE OORLOG

685 De algemeene toestand. — Het optreden van Turkije. — Een Turksche proclamatie. — De geneeskundige dienst in Duitschland en in Engeland. — De aanval op Tsingtau.— Het gevecht bij Vailly. — Berichten uit de verschillende oorlogvoerende landen.

De algemeene toestand.

690 De houding van Turkije, dat aan de zijde van de Midden-Europeesche mogendheden aan den oorlog gaat deelnemen, is het belangrijke feit van den dag.

Dat Turkije dien oorlog begonnen is, zonder voorafgaande oorlogsverklaring, wordt in de Engelsche pers de Porte zeer hoog aangerekend; de Times neemt zelfs de gelegenheid waar om Duitschland voor deze vermeende schending van de oorlogsgebruiken de schuld te geven, en zegt: dat de Turken zich goede leerlingen betoond hebben van de 695 Berlijnsche militaire professors.

Het verhaal, dat de Russische vloot den aanval begonnen is, toen Donderdag de Turksche troepen voor een oefeningstocht de Zwarte Zee instoomden, wordt van Russische zijde officieel tegengesproken. Hoe het ook zij, dat de strijd is uitgebroken, is niet meer te betwijfelen, nu officieel wordt gemeld, dat aan de 700 gezanten der oorlogvoerende staten de passen zijn toegezonden. De Times schrijft dit toe aan den Duitschen invloed. Turkije, zegt het blad, is een Duitse provincie; de commandant der Turksche strijdmacht is generaal Liman von Sanders, en deze heeft Enver-pasja opzij geduwd, en zijn plaats ingenomen. Alle commandanten van

705 legerkorpsen in Turkije zijn Duitse officieren en er zijn heel wat Duitse onderofficieren en manschappen in het Turksche leger verspreid. Dit optreden van Turkije moet wel eenige bezorgdheid wekken in Engeland, al verklaart ook de Times: Het Engelsche garnizoen in Egypte is goed voorbereid en weet wat het doen moet, in geval van troebelen; het weet ook wat het doen moet als de vijand het Suez-kanaal bedreigt. Egypte heeft Indië, Australië en Nieuw Zeeland achter zich. De Turken in 710 Mesopotamië zijn onmachtig, maar zij kunnen de olievelden in Perzië bedreigen. Dat echter Turkije in staat zou zijn de Mohammedaansche wereld in beroering te brengen, en de Mohammedanen te doen deelnemen aan den strijd acht de Times onmogelijk: Turkije kan den Heiligen oorlog niet prediken, sinds het de fez heeft vervangen door den Pruisischen *Pickelhaube*. De Mohammedanen in Indië zien met leedwezen, dat de Porte

715 zich in dienst heeft gesteld van Pruisische intriges en Pruisisch goud. Evenals de Engelsche bladen zeggen ook de Russische bladen, dat het optreden van Turkije geen beteekenis heeft, slechts vreest men te Petrograd, dat de Turken een inval zullen doen in den Kaukasus, doch daar heeft Rusland de noodige occupatietroepen. De Sultan heeft aan alle mogendheden een nota gezonden, waarin hij protesteert tegen de 720 Engelsche occupatie-troepen in Egypte, die hem beletten de hem toekomende soevereiniteitsrechten in dat land behoorlijk uit te oefenen. De Khedive van Egypte, die nog steeds in Konstantinopel vertoeft, zal op grond daarvan Engeland den eisch stellen, zijn regeering niet langer te bemoeilijken, en het onrechtmatig bezette land te ontruimen.

725 In een proclamatie, die de Sultan in de Arabische taal heeft doen toekomen aan de Mohammedaansche soldaten, die in de gelederen der bondgenooten strijden, wordt gezegd, dat Engeland, Frankrijk en Rusland de oorzaak zijn van alle ongelukken, die over den Islam zijn gekomen, en dat daarom de Mohammedanen in die landen niet moeten strijden tegen de vijanden dier landen.

730 De *Frankf. Ztg.* betoogt, dat sedert het begin van den oorlog de kabinetten te Londen, Parijs en Petrograd gepoogd hebben Turkije buiten den strijd te houden, maar tevergeefs. De Porte heeft voortdurend maatregelen genomen, die tegen de Triple Entente gericht waren; zij heeft de capitulaties afgeschaft, de Dardanellen gesloten, 735 waardoor de graanuitvoer uit Zuid-Rusland naar Engeland en Frankrijk werd belet; en

de verbonden mogendheden hebben dit alles verdragen, om te beletten dat Turkije zich aan de zijde van Duitschland en Oostenrijk zou scharen. En toch is ten slotte Turkije tet een openlijke oorlogsdaad overgegaan. Het Frankforter blad is overtuigd, dat
740 Duitschland en Oostenrijk daardoor een krachtigen bondgenoot hebben gewonnen. Want, zegt het blad: "de gebeurtenissen van 1912, die geleid hebben tot de Turksche nederlaag, waren niet te wijten aan de troepen, die nog steeds zeer strijdvaardig zijn, maar aan de intendance, de organisatie van proviand- en ammunitie-toevoer, en andere oorzaken, die achter door de Duitsche militaire missie, aan wier spits
745 generaal Lemman von Sanders staat, zeer veel verbeterd zijn." De Turksche vloot, die onder Engelsche zee-officieren stond, was door deze lang niet zoo goed verzorgd, als het leger door de Duitsche officieren; de Engelsche officieren hebben sedert hun werk in den steek gelaten en zijn naar de Russische vloot overgegaan. Duitsche zee-officieren hebben echter, door onvermoeiden arbeid, de
750 Turksche vloot tot een slagvaardigheid weten te brengen, die zij nooit vroeger heeft gekend. De beide dreadnoughts echter, die de Turksche marine op Engelsche werven liet bouwen, en die reeds betaald waren, heeft de Engelsche regeering in beslag genomen. Twee vragen doen zich ten gevolge van dit optreden van Turkije voor. De eerste is: welken invloed het hebben zal op den Balkan? Volgens den *Lokal Anzeiger* zal het Russisch-Turksche conflict geen verandering
755 brengen in de houding van Roemenië, mits de andere Balkan-staten neutraal blijven. Uit Rome wordt aan de *Voss. Ztg.* en het *Berl. Tageblatt* gemeld, dat tusschen Roemenië en Bulgarije onderhandelingen plaats hebben over een gemeenschappelijk optreden; zoo Griekenland aan den strijd zou deelnemen, zullen Bulgarije en Roemenië zich aan de zijde van Duitschland en Oostenrijk plaatsen.
760 Prins George van Griekenland, zegt de *Voss. Ztg.*, verzekert dat zijn broeder, koning Constantijn, zijn geheele macht aanwendt om de neutraliteit van Griekenland te bewaren. Doch uit Konstantinopel wordt gemeld, dat er groote troepenverschuivingen aan de Bulgaarsche grens plaats hebben. Engeland verwacht, dat Griekenland zich thans, nu Turkije zich verklaard heeft, aan de zijde van de Triple Entente zal
765 scharen. In dat geval kan men zich ervan verzekerd houden, dat Bulgarije en Roemenië zich tegen de Grieksch-Servische samenwerking in den strijd zullen mengen, en zich aan de zijde van Duitschland en Oostenrijk zullen scharen. Welken invloed, het optreden van Turkije voor Azië zal hebben, staat nog af te wachten. In Perzië is men overtuigd, dat nu of nooit het oogenblik is aangebroken om
770 het Russisch-Engelsche juk af te werpen. Uit Afghanistan komen berichten van toerusting, die zoowel Rusland als Indië bedreigen. Het optreden van Turkije schijnt een geheele reeks van nieuwe oorlogen na zich te zullen sleepen. De tiende oorlogvoerende staat zal, als alle voorspiegelingen en voorspellingen bewaarheid worden, het aantal oorlogvoerenden weldra tot vijftien brengen.
775 Daarbij is nog niet gerekend met Egypte, dat in een allerzonderlingsten toestand komt te verkeer. Het maakt deel uit van Turkije, dat in oorlog is met Engeland, en het staat onder Engelsch bestuur. De khedive, de vorst van Egypte is in Konstantinopel, en zijn regeering bestaat uit Engelschen. Dat er in Egypte gewerkt wordt tegen Engeland onder de Jong-Egyptische groepen is
780 zeker; en ook van buiten af worden er troepen tegen de Engelschen in Egypte bijeengebracht Maar het resultaat van dit alles schijnt nog zeer onzeker.

Bij de nieuwe verwickelingen kunnen de weinig beteekenende berichten van de oorlogstooneelen in het Westen en het Oosten, met enkele woorden worden behandeld.
785 De opmarsch naar Calais, dien de Duitsche troepen meenden te kunnen volvoeren, is nog steeds niet verder gekomen, dan het Yser-kanaal, en de lijn Nieuwpoort-Dixmuyden-La Bassée. Sedert veertien dagen nemen de Engelsch-Belgisch-Fransche legers daar een defensieve stelling in, die de Duitschers, ondanks de herhaalde pogingen en de vele verliezen, nog geen stap heeft doen vooruitgaan. De troepen, die den Yser waren
790 overgegaan, moesten, door de overstrooming van het terrein, een gevolg van de vernietiging der sluizen bij Nieuwpoort, terugtrekken. De berichten van het Oostelijk oorlogsterrein geven weinig verandering in den stand van zaken aan; na den terugtocht voor Warschau, die zich tot achter Lodz heeft
795 uitgestrekt, wordt geleidelijk een nieuwe reeks gevechten geleverd, en ook op het zuidelijk deel van het oorlogsterrein hebben gevechten plaats gehad, maar zonder dat belangrijke beslissingen gevallen zijn. Op zee heeft de "Emden" in Penang een Russischen kruiser en een Fransche torpedoboot in den grond geboord. En in de Noordzee heeft een Duitsche onderzeeboot het vergaan veroorzaakt van een Engelschen kruiser, "Hermes", een ouden kruiser die slechts voor
800 het transporteren van watervliegtuigen werd gebruikt.

Op het Westelijk oorlogstoneel.

Duitsche berichten.

805 BERLIJN, 2 Nov. (Corr. E.) De Duitsche troepen hebben bij Soissons den vijand uit een sterk bevestigde positie verjaagd en zijn gewichtigste steunpunt Vailly ingenomen; daarbij werden 1500 man gevangen genomen. Bij Reims, in de Argonnen en ten westen van Rijssel winnen de Duitschers dagelijks meer terrein. Bij Toul en Verdun hebben slechts kleine gevechten plaats.

810 **Fransche tegenspraak.**

PARIJS, 2 Nov. (Reuter's spec. dienst.) Op grond van het officieuse relaas van het gevecht bij Vailly sur l'Aisne hecht men in de Duitsche pers een overdreven beteekenis aan het gebeurde. Eenige Fransche troepen slaagden er met groote stoutmoedigheid in vasten voet te krijgen op de hellingen aan den rechteroever van de 815 Aisne, maar zij vermochten het plateau niet te bereiken. De Duitschers trokken overmachtige strijdkrachten samen, terwijl de terreingesteldheid den Franschen reserves belette hulp te bieden, tenzij met groote verliezen. Derhalve kregen de Fransche troepen, bevel op de Aisne terug te trekken. Deze gevechtsepisode nu trachtten de Duitschers voor te stellen als een groot succes voor hen. Het is 820 onjuist, dat zij gevangenen maakten. Eveneens wordt officieus ontkend, dat Verdun ooit is ingesloten geweest of dat de Duitschers in het Argonnenwoud vooruit zijn gekomen. Niet alleen is in de stad geen enkele granaat gevallen, maar het Douhaumont is het eenige werk, dat de Duitschers op grooten afstand hebben kunnen beschieten gedurende 24 uur, en dan nog zonder eenig succes.

825

Fransche berichten.

PARIJS, 1 Nov. (Reuter.) Het communiqué van elf uur luidt: Uit België niets nieuws. In den 100e den dag hebben wij scherpe aanvallen slagen in de omstreken van Lihons, Guesnel-en-Santerre (beide ten O. van Amiens), Vailly-sur- 830 Aisne en het bosch van Grurie in het Argonnengebied. Ten Noorden van Souain blijven wij langzaam terrein winnen. In de Vogezen maakten wij ons meester van de hoogten bij St. Marie.

Op het Oostelijk oorlogstoneel.

835 **Russisch legerbericht.**

PETROGRAD, 1 Nov. (P. T. A.) (Communiqué van den Generalen Staf.) Aan het front in Oost-Pruisen gaan onze troepen vooruit in de buurt van Wladislawoff en het bosch van Romentigen. De vijand heeft, na belangrijke verliezen te hebben geleden, zijn aanvallen in de 840 streek van Bakalaszewo gestaakt. Aan de overzijde van de Weichsel rukken wij zegevierend voorwaarts langs het geheele front. Wij hebben Petrokof, Opochna en Pjarof bezet. In de gevechten op den weg, die naar Opatof leidt, hebben wij 400 man gevangen genomen en mitrailleuses, konvooien en munitie buitgemaakt. 845 Bij Lezachowo aan de San heeft een Russisch regiment een naburig fort stormenderhand genomen en daar 5 officieren en 500 man gevangen genomen. Een vijandelijke colonne, die van de Karpathen neerdaalde en zich versterkte bij Nanvorna werd aangevallen en verdreven.

850 **De strijd bij Jaroslaw.**

De correspondent van de "Vossische Zeitung" beschrijft den strijd bij Jaroslaw in de laatste tien dagen op de volgende manier; "Wij staan aan den westelijken oever der ... rivier, de Russen aan den oostelijken. Nadat we dagenlang slechts voetje voor voetje of heelemaal niet vooruitgekomen waren, is het derde hier opereerende armee 855 voor drie dagen geleden gelukt, het door de oude en de nieuwe San gevormde eiland te bezetten, van waar de vijand met artillerie beschoten werd, zoodat hij wijken moest. Toen wij 's avonds om half negen in Jaroslaw binnentrokken waren er voorbereidingen gemaakt voor een nieuwen nachtelijken stormaanval; dertig mortieren waren in stelling gebracht. Toen we door de stad gingen hoorden we infanterievuur, en daar tusschendoor 860 kanongebulder. Jaroslaw, dat anders electrisch verlicht is, werd nu maar door een paar armzalig flikkerende lichtjes spaarzaam verlicht: het station heeft een droevige petroleumverlichting, geen koffiehuis, geen kroeg, geen huisdeur is open. Wij wandelen door de straten waarin eenzame wachtposten staan en keeren dan naar het station terug. Het infanterievuur is intusschen sterker geworden. Het was thans op 865 ongeveer 2000 meter verwijderd. Aan het station hoorde ik, dat 's middags om 5 uur een granaat 5 man van onze batterijen had gedood. Met afgedekte lichten reden we naar Rzesow terug. Tijdens den rit waren er vijandelijke shrapnells aan den hemel

zichtbaar. In Rzesow hadden groote afdeelingen vijandelijke infanterie en cavalerie, onder generaal Novikow, vertoefd, die op het verzoek der bevolking de stad te sparen antwoordde, dat de angst der bevolking ongegrond was, daar de Russen haar Galicië uitsluitend elitetroepen gezonden hadden. Alle andere troepen waren naar Oost-Pruisen gezonden. De Russen bleven 16 dagen in Rzesow. In de stad bleef, op enkele diefstallen door kozakken na, alles ongerept. Volgens latere berichten over Krakau moeten de Russen over de San teruggeworpen zijn; Lezajak is door Oostenrijksche troepen genomen, die daarop reeds 20 kilometer verder oostelijk zijn opgerukt."

Uit het Verre Oosten.

De aanval op Tsingtau.

FRANKFORT, 2 Nov. (W. B.) De "Frankf. Ztg." publiceert het volgende Havasbericht uit Tokio: "De vestingwerken van Tsingtau zijn verwoest. De operaties worden met algemeen succes voortgezet." De "Frankf. Ztg." merkt hierbij op: De Japanners hebben reeds geruimen tijd geleden aangekondigd, dat zij op den naamdag van den Mikado, 31 October, dezen als eeregave de veroverde vesting Tsingtau wilden aanbieden. Deze wensch is ook zeker de leidende gedachte geweest bij de verspreiding van het bovenvermelde telegram van Havas, maar niettemin is dit telegram blijkbaar onjuist. Wij verhelen ons niet, dat onze dapperelandslieden in Tsingtau een wanhopigen strijd tegen een veelvoudige overmacht moeten voeren, waarin ze ten slotte heldhaftig de nederlaag moeten lijden. Maar het zal nog niet zoo ver zijn, want als de Japanners de vesting Tsingtau hadden verwoest, is het niet duidelijk tegen wie dan de verdere "met succes bekroonde operatiën" zouden zijn gericht. Tsingtau bezit geen andere bescherming dan de vesting en het zou den Japanners toch gemakkelijk moeten vallen na de vernieling der vestingwerken de open stad te nemen. Het juiste zal wel zijn, dat het concentrische vuur van de land- en zeezijde enkele deelen van de vesting heeft beschadigd, maar uit het Havasbericht blijkt duidelijk, dat de heldhaftige bezetting nog steeds in de vesting stand houdt.

Op Zee.

Aan communiqués, gedagteekend 31 October, van de Engelsche legatie wordt ontleend: De admiraliteit bericht dat de oude kruiser "Hermes", die laatstelijk gebezigd was voor het transporteren van watervliegstuigen, heden in de wateren van Dover, toen zij van Duinkerken terugkeerde, gezonken is, getroffen door een torpedo van een Duitsche onderzeeboot. Alle officieren en de verdere bemanning zijn gered. Het verlies van dit schip heeft weinig militaire beteekenis. De "Venerable" is den geheelen dag in gevecht geweest, ter ondersteuning van den Belgischen linkervleugel en geholpen door kanonneerbooten en flotilles. Het is heden de 14e dag van het bombardement uit zee.

De "Amiral Ganteaume".

Van officieele Fransche zijde wordt, naar we in Engelsche bladen lezen, verklaard, dat de "Amiral Ganteaume", het schip dat met 2500 Belgische vluchtelingen aan boord in het Kanaal verongelukte, niet op een mijn is gestooten en evenmin gezonken is door een ketelontploffing, maar dat het schip is getorpedeerd door een Duitschen onderzeeër.

BELGIË.

Levensmiddelen voor de Belgen.

NEW-YORK, 2 Nov. (Reuters bijz. dienst.) John Rockefeller Jr., president van de Rockefeller-stichting, heeft verklaard, dat de Stichting zoo noodig millioenen dollars beschikbaar zal stellen voor de ondersteuning van non-combattanten in de door den oorlog geteisterde landen. De Stichting zal binnen enkele dagen een commissie naar Europa zenden, die de betrokken landen zal bezoeken en rapport uit zal brengen over den toestand. Voorzitter van deze commissie is de heer Wickliffe Rosé, de directeurgeneraal van de internationale gezondheidscommissie. Voor onmiddellijken steun aan de Belgen heeft de Stichting het stoomschip "Massapequa" gecharterd, voor het vervoer van 4000 ton levensmiddelen. Het schip vertrekt Dinsdag naar Rotterdam. De voorraden zijn geconsigneerd aan den Amerikaanschen consul. Het was het grootste neutrale schip, dat in de haven van New-York beschikbaar was. De diplomatieke maatregelen voor de levering der benodigdheden aan de noodlijdenden zijn genomen door den heer Page, die in antwoord op hem gestelde vragen aan de Stichting een telegram zond, waarin hij den dringenden nood van de Belgen beschreef en verklaarde, dat er een millioen dollars maandelijks noodig zou zijn gedurende zeven of acht maanden ten einde verhongering te voorkomen. De lading van de "Massapequa" zal bestaan uit 28,500 barrels meel, 14000 pakketten (van 100

935 pond) rijst, 3000 zakken (van 200 pond) boonen, en 2000 kisten (van 100 pond) spek. De Britsche consul te New-York heeft verklaard, dat aan het vervoer van deze voor non-combattanten bestemde levensmiddelen geen moeilijkheden, die vertraging konden brengen, zullen worden in den weg gelegd.

FRANKRIJK.

940 **Parijsch leven en Parijsche vooruitzichten.**

- *Herleving van handel en industrie.*

945 Nu zooals ik schreef de Parijzenaars in steeds grooter getale van hun ditmaal wat lang-gerekte zomer-uitstapjes in het Zuiden en Westen terugkeeren en het zielental langzamerhand weer tot in de buurt van het normale begint te stijgen, gaan er meer en meer stemmen op om ook het Parijsche leven weer wat normaler te maken dan het op het oogenblik nog is.

950 Want de teruggekeerden zijn in het geheel niet tevreden met den toestand, dien ze hier gevonden hebben, en die veel minder contrasteert met de landelijke rust, die ze verlaten hebben, dan ze wel hebben gehoopt en verwacht. Het moge alweer drukker zijn in centrum en hoofdstraten, - van een hervatting van handel, verkeer, openbaar leven en amusements, die ook maar in de verte te vergelijken is met wat Parijs op dat gebied in den overgangstijd tusschen herfst- en winterseizoen normaliter te zien geeft, is nog geen sprake. En velen, die volkomen bereid zijn om voor het vaderland

955 alles te dragen wat gedragen moet worden, vragen daarom nu met eenige humeurigheid: of al die uitzonderingsmaatregelen, die noodig waren toen de vijand in bijna letterlijken zin voor de Parijsche poorten stond, nu nog wel nuttig genoeg zijn om ze te handhaven. Zoo zei me iemand, die twee zoons in de vuurlinie heeft, en een zoo goed vaderlander is als iemand maar durft denken: "Wat verwachten de autoriteiten dan toch wel van Parijs? Heeft Parijs zich niet kranig gehouden, van het begin tot het

960 eind? Is er hier soms een paniek geweest of iets wat er op leek, toen de vijand bij Senlis stond, bij Chantilly, bij Meaux? En is er dan soms reden voor ons nu nog altijd te behandelen als groote kinderen?"

965 "Daar heb je het sluitingsuur - waar dient het nu toch voor ons nog altijd om acht uur van onze terrassen te verjagen, en ons te dwingen om half tien ons diner beëindigd te hebben? Dat moet om de stad in tijds in het donker te hebben voor het geval een Zeppelin komen mocht, heet het. Onzin, tegenwoordig is het om zes uur al donker, en de lichten zijn voor half tien volstrekt niet ongevaarlijker dan daarna. "Dan de vervoermiddelen. De autobussen zijn allemaal in beslag genomen voor het

970 leger, en ze zijn daar zeker heel wat nuttiger dan ze hier zouden zijn. Dat zien we wel wanneer er af en toe nog eens een hier voorbijkomt, grijs van het stof en vol schrammen van kogels, die op de bepantsering zijn afgestuit. Maar kan de Compagnie des Omnibus ons *en attendant* niet wat oude, indertijd verachte voertuigen opschommelen, waar we nu op de drukste lijnen nog heel wat plezier van zouden kunnen hebben? En wat heeft het in 's hemelsnaam voor nut al onze ondergrondsche lijnen om

975 half tien stop te zetten, zoodat we elkaar 's avonds niet kunnen komen opzoeken zonder het schrikbeeld van een geweldige wandeling naar huis, tegen middernacht? "Van de plaatsen des vermaaks krijgen alleen de cinema's vergunning; alle andere schouwburgen moeten onverbiddelijk gesloten blijven. Ik geef toe, dat het geen tijd is voor de dwaasheden en schunnigheden die het gewone répertoire uitmaken van sommige

980 tingeltangels en kleine theatertjes, maar wat is er tegen de menschen, die dat willen, in de gelegenheid te stellen een goed stuk te gaan zien, dat je aandacht eens een oogenblik zou kunnen afleiden van de vreeselijke dingen, die den heelen dag voor je geest staan? En zouden niet een aantal arme drommels van acteurs, die nu van liefdadigheid moeten leven, op die wijze althans weer *iets* kunnen verdienen?"

985 In die critiek schuilt veel waarheid, en men krijgt inderdaad wel den indruk, dat het strenge régime, dat ons hier nog altijd wordt opgelegd, zonder gevaar of nadeel een weinig zou kunnen worden verzacht. Maar aan eden anderen kant begrijpt men toen ook dat zij, die verantwoordelijk zijn voor orde en rust, liever wat overdreven voorzichtig zijn dan niet voorzichtig genoeg, en dat ze daarom maar het liefst

990 hebben, dat de Parijzenaars met de kippen op stok blijven gaan, en niet méér binnensteedsche reizen maken dan absoluut noodig is.

995 En dan - het is ook een quaestie van *pudeur*. Ik ontmoette gisteren een bekenden Hollandschen impresario hier in Parijs, wiens vroolijk humeur in het geheel niet geleden bleek te hebben onder de schade die de oorlog hem, specialiteit in het organiseeren van tournees van Fransche artisten in het buitenland en vooral in Duitschland, veroorzaakt. Hij vertelde mij dat hij zijn best had gedaan van den militairen gouverneur van Parijs, generaal Gal? gedaan te krijgen dat deze hem permissie gaf tot het organiseeren van populaire concerten op Zondagmiddagen, waarmee meteen een aantal thans broodelooze musici geholpen zouden zijn. De commandant had

Naspeuringen van Paul Theelen: 2 november 1914

1000 geantwoord dat hij het denkbeeld uitstekend vond, maar dat er geen sprake van kon
zijn zoolang er nog Duitschers in Frankrijk stonden. Zoodra ze eruit waren, kon men
permissie krijgen voor al wat men wilde, en dat zou niet zoo lang meer duren als het
al geduurd had. Maar geen enkele voorstelling zou hier in Parijs geautoriseerd
worden, zoolang er nog provincies van Frankrijk zuchtten onder het juk der invasie. —
1005 Het is misschien niet heelemaal practisch, maar vindt men in het denkbeeld toch niet
iets sympathieks?

Algemeen is men trouwens onder de menschen, die het weten kunnen, van meening dat de
aanwezigheid van vijanden op den Franschen bodem nog slechts een quaestie is van
tijd, en niet eens meer van zoo heel langen tijd. Vandaar dat men steeds ernstiger
1010 begint te denken over een bijeenroeping van de Kamers — die men noodig heeft voor de
goedkeuring van sommige maatregelen, die alleen door den wetgever geregeld kunnen
worden — hier te Parijs, en niet te Bordeaux. Het tijdstip van bijeenkomst zal
vermoedelijk op half December worden gesteld; men hoopt het land dan in elk geval
weer "schoon" te hebben. Zoo President en regeering nog niet weer naar hier zijn
1015 teruggekeerd, dan is dat omdat bezoeken van dirigeables en vliegmaschinen hier nog
langen tijd tot de mogelijkheden zullen blijven behooren, en men zelfs de kans niet
mag loopen dat de heer Poincaré of een van de ministers in zijn werkkamer eensklaps
een bom op zijn hoofd krijgt.. Maar over een groote maand verwacht men ze hier toch
ook weer terug. In afwachting daarvan zijn de President en de heeren Millerand, Ribot
1020 en Sembat opnieuw vertrokken voor een reis naar het front, die een dag of tien duren
zal.

De senatoriale verkiesingen, die den derden Januari zouden moeten plaats hebben,
zullen in ieder geval worden uitgesteld, omdat het onmogelijk is de Gemeenteraden in
de thans in Duitse handen zijnde departementen een maand van te voren bijeen te
1025 roepen ter verkiesing van de gedelegeerden, die op hun beurt de senatoren moeten
kiezen, zooals de wet dat voorschrijft. Een buitenkansje voor de honderd senatoren
die aan de beurt van aftreden waren, en wier zetel onder deze omstandigheden
voorloopig althans geen gevaar loopt!

Men is hier dus vol vertrouwen, en de gunstige berichten, die gisteren en vandaag van
1030 het front aan de Yser gekomen zijn, hebben dat vertrouwen nog doen toenemen. Toch
gedraagt men zich nog altijd alsof een aanval op Parijs tot de te voorziene
gebeurtenissen behoorde. De enorme voorraden aan levend vee, aan graan en meel, aan
bevroren vleesch, aan levensmiddelen van allerlei aard worden aanhoudend aangevuld,
als kon men elken dag ingesloten worden. Om dezelfde reden zijn de Parijsche
1035 hospitalen voor het meerendeel nog lang niet zoo vol als ze wel zouden kunnen zijn.
Meestal worden van de treinen met gewonden, die Parijs passeeren, slechts de zwaarst-
gekwetsten, voor wie een voortzetting van de reis noodlottig zou kunnen zijn, hier
gedeponeerd, en de anderen verder naar het Westen en Zuiden gebracht. Ik ben in twee
hospitalen geweest, waar slechts tientallen gewonden lagen, terwijl er plaats was
1040 voor honderden. Ik weet van een model-hospitaal, keurig in de puntjes uit een royale
beurs door particulieren ingericht, waar men al weken lang sméékt om gewonden.
Helaas, ze zullen er later waarschijnlijk nog heel wat meer krijgen dan hun lief
is... Maar voorloopig houdt men ze nog maar liefst buiten ons "camp retranché", omdat
niemand weet wat er nog eens gebeuren kan. Op onvoorzichtigheden van de bevelhebbers
1045 behoeft de vijand in dezen oorlog althans niet te rekenen!

Een van de quaesties die op het oogenblik voor Parijs zoo goed als voor heel
Frankrijk van buitengewoon gewicht zijn, is die van de herleving van handel en
industrie, die op een verschrikkelijke manier van den oorlog te lijden hebben gehad.
1050 Twee omstandigheden hebben tot dusver, buiten de directe oorlogs-gevolgen in de
Noord-Oostelijke provincies, belemmerend op een herstel van den normalen staat van
zaken gewerkt: het moratorium en de gebrekkige verbindingen. In het moratorium heeft
het nieuwste decreet van den minister van financiën, gisteren gepubliceerd,
aanzienlijke veranderingen gebracht, en men verwacht dat dit op de herleving van de
1055 industrie van gunstigen invloed zijn zal. Het nieuwe decreet, dat de regeling van
eind September komt vervangen, is bedoeld als een geleidelijke overgang tot den
normalen toestand ten aanzien van de debiteuren die niet gemobiliseerd zijn en niet
wonen in een der provincies die in de macht van den vijand zijn. Deze blijven opnieuw
voor twee maanden van elke verplichting tot betaling vrijgesteld. Voor de anderen is
1060 thans bepaald dat gedurende de maand November geen betaling van een in die maand
vervallende schuld gevorderd kan worden, maar dat in December de crediteur de
rechterlijke tusschenkomst kan inroepen tegen een debiteur die zich zonder reden op
het moratorium beroept om zijn verplichtingen niet na te komen. De president van de
rechtbank kan in zoo'n geval naar de omstandigheden den debiteur vergunning geven in
1065 termijnen te betelen, of hem alsnog een nieuw uitstel toestaan.

Naspeuringen van Paul Theelen: 2 november 1914

Ten aanzien van de depots in de banken zijn de bepalingen voor de deposanten veel gunstiger gemaakt, wat vooral den klein-industrieelen ten goede komen zal. Terwijl het eerste moratorium-decreet het bedrag dat de bank zou moeten uitbetalen, vaststelde op slechts 250 frs. plus 5 procent van de rest, bedragen die door de decreten van eind Aug. en eind Sept. respectievelijk op 250 frs. plus 20 procent en 250 frs. plus 25 procent waren gebracht, wordt het door de banken uit te betalen minimum thans verhoogd tot 1000 frs. plus 40 procent van de rest in November, en tot 1000 frs. plus 50 procent in December. Ten aanzien van de opvragingen voor bevoorrechte doeleinden, salarissen, aankoop van grondstoffen, enz. wordt het opeisbare bedrag van 66 op 75 procent van het dépôt gebracht.

Men verwacht van deze meer vrijgevege maatregelen, die de inleiding schijnen tot een al geheele intrekking van het moratorium (behalve dan natuurlijk voor de beide bovengenoemde geprivilegeerde categorieën), tegen Januari een gunstige uitwerking op het herstel van de industrie. Vooral wanneer men daarmee kan laten samengaan, zooals men dat hoopt, een verbetering van de postverbindingen en van de verzendingsmiddelen. Over de post heb ik het al meermalen gehad; we blijven daarmee sukkelen, al is er werkelijk in den laatsten tijd wel verbetering te constateeren. De regeering kondigt juist vanmorgen nieuwe maatregelen aan, die voornamelijk bestemd zijn om verbetering te brengen in de correspondenties van en naar het front, maar waarvan te gelijktijd de niet-militaire brievenzendingen zullen profiteren.

Van nog meer belang is echter de verzekering van een behoorlijke verzending van de bestelde goederen aan de afnemers. Die is een heelen tijd zeer moeilijk en ongeregeld geweest. Een paar weken geleden verklaarde de president van de Parijsche Kamer van Koophandel in een interview:

"Sommige spoorwegnetten nemen voor een gedeelte van hun lijnen geen goederen of slechts bepaalde goederen aan. Dikwijls kan men niet verzenden als vrachtgoed, alleen als bestelgoed of als postpakket. Eindelijk gebeurt het ook dat men in strijd met de dienstregeling op sommige dagen goederen weigert, terwijl men ze op andere dagen aanneemt, hoewel de dienstregeling dan geen goederentreinen aankondigt. De handel kan zich niet schikken in al die beperkingen en onregelmatigheden, en is dus wel verplicht van het doen van verzendingen af te zien.

"Reeds herhaaldelijk heeft de Parijsche Kamer zich tot de regeering gewend en met nadruk aangedrongen op het maken van regelmatige dienstregelingen. De ministers hebben geantwoord, dat ze meer dan iemand anders overtuigd waren van de noodzakelijkheid van het herstel van de goederen-transporten, maar dat deze hadden moeten wijken voor de eischen van de militaire defensie, en dat de generale staf in de streken in de buurt van het oorlogsterrein geheel en al over het spoorwernet moest kunnen beschikken. Uit naam van al de handelsmannen heeft de president van de Kamer van Koophandel toen geantwoord, dat hij nooit vragen zou om maatregelen die de verdediging zouden kunnen belemmeren, maar opnieuw aangedrongen op herstel van de goederen-verzendingen daar waar dat mogelijk zijn zou."

Behalve het gebrek aan beschikbare lijnen dat het zoo moeilijk maakt de goederen het "camp retranché" van Parijs uit te krijgen, vormt ook de clause, waarbij de spoorwegmaatschappijen alle risico van zich schuiven een ernstige belemmering voor het vervoer. De verzenders vreezen dat de maatschappijen niet zoo goed voor de goederen zullen zorgen, nu ze in geen geval tot schadevergoeding gehouden zullen zijn. Aan den anderen kant zijn de maatschappijen bang dat de tegenwoordige omstandigheden aanleiding zullen geven tot ongewoon talrijke gevallen van verlies of deterioratie, waarbij ze dan telkens weer *force majeure* zouden moeten bewijzen.

Pogingen worden van de zijde der handelaars gedaan in deze moeilijkheid te voorzien door een of anderen vorm van assurantie, 't zij door de spoorwegmaatschappijen zelf, die een extra assurantie-premie zouden kunnen vragen, 't zij van regeeringswege, evenals dit voor het zee-*risico* geschiedt.

Zelfs als dit alles naar wensch geregeld is, blijven er natuurlijk nog tal van oorzaken over, die op een herleving vooral van de industrie belemmerend zullen blijven werden, als: gebrek aan arbeidskrachten en aan sommige grondstoffen en speciale producten, de ongunstige financieele omstandigheden van de groote meerderheid der koopers, waardoor vooral de luxe-industrieën, hier zoo talrijk, gedrukt worden, en zoo meer. Dit zijn echter onvermijdelijke gevolgen van den oorlogstoestand zelf. Voor het overige mag men verwachten dat de samenwerking van de regeering met de voornaamste vertegenwoordigers van handel en industrie zal leiden tot een spoedige hervatting van de handels- en nijverheidsbeweging, die bij het uitbreken van den oorlog zoo in eens verlamd ia, en die in elk geval in het belang van het land zoo gauw en zoo volledig mogelijk dient te worden hersteld.

Fransche mijnen in Duitse exploitatie.

1135 BERLIJN, 2 Nov. (Corr. E.) Het Fransche ertsgebied Longwy-Briey is, op last des keizers, in Duitse exploitatie genomen, om de mijnen voor onderloopen en andere beschadigingen te behoeden; aan de hiermede belaste autoriteiten is een bijzitter toegevoegd uit de Duitse montaanindustrie.

Van den strijd bij de Fransche Maas. IV. De Holbewoners.

1140 Het was ietwat mistig den dag, dat we in het Woivre-gebied, oostelijk van de Maas dus, tusschen Toul en Verdun, ver naar voren gingen om het slagveld te zien bij 0..., het slagveld, waar nog gevochten wordt.

1145 Toen we in het hoofdkwartier te 0... gekomen waren om plaatselijke voorlichting te vragen bij den commandeerenden generaal, was deze, «en echte Beier, die nog onvervalscht het Beiersche dialect sprak, zoo vriendelijk ons in hoogst eigen persoon naar het slagveld te vergezellen. En geen zijner officieren zou ons meer hebben kunnen toonen dan hij deed, ons gezelliger en interessanter verteld hebben.

1150 Een paar uur lang wandelde Excellentie met ons over de stoppelvelden, tufte hij met ons van loopgraven naar woonholen en van woonholen naar ingegraven batterijen. En eerst toen het volslagen donker geworden was zóó dat men geen hand voor oogen meer kon zien, liet hij zich terug rijden naar zijn standplaats.

1155 We troffen, het niet bij dezen mist, zei de generaal. Want er werd natuurlijk niet geschoten. Om het doel te raken, moet men allereerst het doel kunnen zien. Maar de juist, die niet zoo dicht was of we konden op een paar honderd meter afstands nog alles goed onderscheiden, bracht toch dit voordeel, dat we heel dicht de vuurlinie konden naderen, dat we zelfs mochten wandelen vóór de Duitse loopgraven – natuurlijk niet te dicht bij de Fransche – zonder ons leven op de waagschaal te zetten.

1160 We hebben dan van de gevechtlinie in Frankrijk, van het bijna driehonderd kilometer lange front een paar kilometer gezien. En zou het weer zichtig geweest zijn, dan hadden we wellicht van een uitkijk in de boomen, aan den rand van het bosch, een omtrek van vijf, zes kilometer kunnen aanschouwen.

Niet veel, een heel, heel klein stukje, joch genoeg om met eigen oogen gezien te hebben, dat in den modernen positie-oorlog de meest karakteristieke eigenschap van het slagveld de absolute leegte is.

Onzichtbaar vechten, dat is de leuze van den modernen krijg.

1165 De tijden zijn lang voorbij, dat de vijandelijke officieren, voor zij het sein gaven tot den strijd, elkaar beleefd groetten, een ridderlijkheid stellig overgebleven uit de ruitergevechten der edellieden van man tegen man.

1170 De tijden zijn voorbij, dat de infanterie in dichte drommen komt opzetten met dreunend geweld, beschermd door de granaten en kartetsen brakende kanonnen. De open veldslagen als thans soms gevoerd worden in West-België, behooren tot de uitzonderingen.

De moderne oorlog herinnert aan het kinderspelletje van kat en muis. Stil liggen, geduldig wachten, niets laten zien, niet het puntje van den staart. En daarom is het 't veiligst te huizen in den grond, als de prae-historische holbewoners.

1175 Manshoog in de akkers, honderden meters lang, zijn de loopgraven gedolven. Heel solide, zoodat er geen klei van de zijwanden plotseling kan neer klonteren. Heel practisch, met geultjes in den bodem, waar het regen- en grondwater zich opzamelen kan, zoodat de schutters, die er dag en nacht staan moeten – het geweer op den beganen grond, het oog gericht op het vizier – niet waden in het nat. Plaats is er in 1180 deze niet-overdekte kanalen – die door de Russen zoo volkomen ingericht worden, dat de soldaten zelfs een dak boven het hoofd krijgen en alleen schietgaten, als bij heusche vestingen, verraden, dat daar in den bodem gewerkt is – plaats is er voor een vuurtje, dat handen, voeten, koffie en eten warmt. Plaats is er ook voor een slaapstede. In een zijwand wordt er een hol gegraven, diep in de vette leem. Een 1185 bundel stroo, twee wollen dekens, een reep tent en het bed is klaar.

1190 Vóór mijn reis naar het westen had ik verhalen gelezen in Berlijnsche bladen van Duitse oorlogscorrespondenten, waarin verteld werd, dat het soms zoo gezellig toeging in de loopgraven, dat de mannen er skat speelden, dat soldaten er een piano heen gesjouwd hadden uit een naburig dorp, en dat er telkens een fanfare gebonkt werd, wanneer er een granaat over het doel heen floot, dat vier landweerssoldaten een kwartet gevormd hadden – een speelde de mondharmonika, een ander de klarinet, de 1195 derde sloeg op een stuk hout de pauken, de vierde gebruikte een ouden pook als triangel – en zoo perfect "an der schonen blauen Donau" vertolkten, dat uit de Fransche loopgraven, een paar honderd meter weg, nieuwsgierig de koppen kwamen kijken.

Ik hield dit alles voor niet-onverdienstelijke fantasie, kon me niet voorstellen, dat

Naspeuringen van Paul Theelen: 2 november 1914

1200 mannen, dagen en nachten gebonden aan dezelfde plaats, bloot gesteld aan koude en regen, wier leven voortdurend bedreigd wordt, in staat waren zich op te werken in zoon stemming, dat zij oog en oor hadden voor grapjes. Nu ik de soldaten in hun echt
1205 Duitsche gemoedelijkheid in de loopgraven gezien heb – al was het dan zonder piano, zonder kwartet – nu kan ik mij indenken, dat ze zich op een dergelijke wijze, zoo absoluut contrasteerend met de omgeving, met de situatie, vermaken. De mannen, die op den uitkijk staan met het geweer in aanslag, zijn al ernst. Doch de anderen, die bij het eerste alarm het geweer moeten grijpen, vermaken zich zoo goed en kwaad zij
1210 kunnen. En denken niet meer aan het gevaar, dat op een paar honderd meter afstands loert. Twee dagen en twee nachten liggen de soldaten in de loopgraven. Dan hebben ze recht op verpoozing en trekken zij naar het hol, een kilometer ongeveer achter de gevechtlijn in den leembodem gegraven. Ik ben in zoo'n hol gekropen en heb de overtuiging gekregen, dat het er best huizen is voor menschen, die warmte en droogte
1215 zoeken en een gezonden slaap na afmattend werken en waken. Het hol, waarin plaats was voor een zestig liggende mannen, zal ongeveer dertig meter lang, drie meter breed, twee meter hoog geweest zijn, één meter onder den grond, één meter er boven. Stevige boomstammen, horizontaal en verticaal, dragen den leemzolder – werk van pioniers – waaraan een paar lampen bengelen. Dik stroo op den grond. Haken
1220 in de boomstammen voor ransel en helm. Zelfs is er een lucht- en lichtgat, dat gesloten kan worden. En het dak van het hol is zorgvuldig gedekt met stoppelzoden, zoodat een vlieger niet zal kunnen zien uit de hoogte, dat menschen daar beneden een woonruimte gemaakt hebben. Het is er warm, zelfs broeiwarm in dit hol. En ik kan me er in denken, dat voor de
1225 soldaten, die twee etmalen doorbrachten in de loopgraven, het verblijf in dit veilige oord een heerlijkheid moet zijn. Doch twee dagen slechts duurt deze heerlijkheid, welke dan plaats maakt voor een nog grootere weelde, voor een kwartier in een naburig dorp, in een echt huis, misschien wel met een echt bed. Met kamers, waarin een tafel en stoelen. Met een pomp voor de deur, waar een mensch zich eens eindelijk wasschen kan.
1230 Twee dagen later volgt dan weer de wandeling naar de loopgraven... Zoo was het in 0..., volgens het verhaal van een reserve-kapitein, die het ijzeren kruis reeds droeg, een man met een prachtig intellectueelen kop, gewend voor de schrijftafel te zitten, te doceeren voor een auditorium van studenten, die eerbiedig luisterden naar den professor. Een man die zich nu zoo echt lekker frisch en gezond
1235 gevoelde in dit leven van ontbering en gevaar. In andere deelen van het front zal er wel niet altijd een naburig dorp zijn. Dan is het hol de grootste luxe.
1240 De soldaten zijn mollen geworden in den modernen oorlog. En de moordinstrumenten van dezen oorlog zijn zooveel mogelijk in den grond gegraven. Men loopt over machinegeweren, zonder dat men het merkt. Wanneer niet het vierhoekige gat gewezen werd, waarvoor de monding staat, een gat van misschien een kwart meter lengte, een decimeter hoogte, dan zou de leek niets zien. De soldaten, die de mitrailleuses bedienen, zitten diep onder den grond, in een aarden hut met planken
1245 geschraagd. De kanonnen, half ingegraven, staan in houten huizen, zorgvuldig verborgen onder groene takken, die een dak dragen in de kleur van den akker, waarop zij staan. Geen vlieger mag argwaan krijgen, geen vijand mag met scherpener kijker ontdekken waar de batterijen staan. In zorgvuldig gebouwde huisjes ligt de ammunitie opgestapeld, granaten en kartetsen. En bij de ingegraven batterijen wonen de artilleristen, half boven, half onder den grond. Ik herinner me den artillerie-
1250 kapitein bij Th..., echten Wurtemberger, met een gezicht zoo bruin gebrand alsof het in het heetst van den zomer was. Hij schwäbelde er lustig op los, liet zijn ingegraven, toegedekte kanonnen zien, zijn eigen "villa", zooals hij zijn hut doopte, die nu vergroot zou worden met een "serre". En trotsch vertelde hij, dat den dag te voren, zijn verjaardag, zijn mannen hem bloemen gebracht hadden van het veld in een prachtige vaas. Een Fransche shrapnell-huls als vaas.
1255 Dagenlang lag hij nu al zoo ingegraven, maar geen schot had hij gelost. De Franschen vermoedden wel, dat de Duitsche kanonnen daar in de buurt waren, zij hadden af en toe een granaat of shrapnell in de richting gezonden, doch voorloopig was er niet de minste reden om door een beantwoorden van dit vuur zijn schuilhoek te verraden. De Fransche vliegers, die enkele dagen boven zijn batterij gekruist hadden, schenen niets gezien te hebben. Deze kapitein vertelde hoe het hem opgevallen was, dat van de Fransche granaten en
1260 shrapnells er ongeveer vijftig procent niet ontploften. Een waarneming door vele andere officieren, naar hun verklaring, eveneens gedaan. Wat baatte het zuivere schieten van de Fransche veld-artillerie – en ook daarover waren de Duitsche

Naspeuringen van Paul Theelen: 2 november 1914

1265 officieren, die ik er naar vroeg, het eens, dat de vijandelijke artillerie uitnemend schoot – wanneer de helft van de projectielen geen dood en verderf bracht? Zoo'n hoog aantal "Blindgänger" moet ontmoedigend en op den duur demoraliseerend werken op de soldaten.

Welke verklaring kon men vinden voor dit raadselachtige verschijnsel, vroeg ik. Waarom zou Schneider-Creuzot, die zulke prachtige kanonnen levert, een minderwaardige ammunitie maken? Men zocht de oorzaak niet in een slechte fabricage, doch in gebrek
1270 aan organisatie bij de ammunitiedepôts, waar er geen acht op geslagen schijnt te zijn, dat voor de oefeningen eerst de oude ammunitie, die aan explosieve kracht heeft verloren, gebruikt diende te worden, zoodat nu, in den oorlog, oud en kieuw door elkaar afgeschoten werd.

1275 Op een veld, dicht bij de ingegraven batterij, lag zoo'n niet ontplofte granaat. De Deutsche pioniers zouden het ding spoedig onschadelijk maken. Doch gaten in den weg, gaten in het akkerland, soms zoo groot, dat er een wagenrad in verdwijnen kon, bewezen toch, dat Fransche projectielen ook ontploffen konden.

1280 Hij, die den strijd op het leege slagveld leidt, de armee-commandant, zit rustig in een kamer, vijf, tien, soms twintig kilometer achter het front. Door de telefoon krijgt hij de berichten van den slag. En door de telefoon geeft hij zijn bevelen naar het slagveld.

De veldheer in den modernen oorlog is onzichtbaar in zijn kwartier, meest een groot huis in een dorp, waar hij met zijn staf woont, of een kasteel op het land.
1285 Soms ook, zooals bij Th., huist de divisiegeneraal met zijn staf overdag dicht bij het slagveld. Daar was voor de officieren in een boschje dicht bij den zoom een hutje gehouwd, net groot genoeg voor een tafel, wat stoelen en een paar telefoontoestellen. Naast de hut een groot hol onder den grond. Mocht de vijand dit belangrijke kwartier ontdekken en er zijn projectielen zenden, dan moest er redding gezocht worden in het
1290 hol, waarvan het dak door een dikke laag aarde zoo sterk gepantserd was, dat een granaat er wel niet door zou slaan.

De telefoon speelt een groote rol in den modernen oorlog. In het door de Deutsche troepen geoccupeerde Fransche gebied merkte ik het telkens weer. Want overal hadden
1295 de Franschen de bovengrondsche telefoonleiding vernield, zoodra zij een streek moesten verlaten. En deze omgetrokken palen, deze stuk geknapte draden, die aan den kant van den weg lagen, lieten steeds weer een melancholischen indruk achter op deze reis, aan troosteloze indrukken zoo overrijk.

De Deutsche troepen legden natuurlijk overal onmiddellijk nieuwe telefoonverbindingen
1300 aan. Op open plekken onder den grond, in het bosch lagen de draden strak gespannen dicht bij den grond.

Niets mag er gezien werden in dezen strijd van het onzichtbare tegen het onzichtbare. Alleen de vliegers hoog in de lucht trotseeren het dogma van de onzichtbaarheid in
1305 den modernen oorlog. Zij vormen eigenlijk het eenige zichtbare doel. In een dorpje niet ver van Saint Mihiel zag ik hoe Deutsche artilleristen op een Franschen vlieger schoten, die, een duizend meter hoog, de Deutsche posities trachtte te verkennen. Aan den blauwen hemel teekenden zich de witte, wollige wolkjes af van de ontploffende shrapnells. Vier, vijf wolkjes tegelijkertijd. De vlieger schoot omlaag alsof hij getroffen was. Doch even later ging het toestel regelrecht de hoogte weer in en
1310 verdween in een wolkbank.

Dikwijls moeten de vliegers zoo hoog stijgen, dat ze niet meer onderscheiden kunnen, zelfs niet met den scherpsten kijker, wat er daar beneden gebeurt. Doch een klein en heel fijn photographie-toestel kan dan helpen. Mij zijn vergrootingen van deze vlieger-kiekjes getoond, waarop heel duidelijk te zien was, hoe de Fransche
1315 loopgraven aangelegd waren in een bosch. Zoo tracht men over en weer het onzichtbare toch te ontdekken.

Berlijn, 29 Oct.

G. v. L.

1320 **DUITSCHLAND.**

De Deutsche geneeskundige dienst.

KOPENHAGEN, 2 Nov. (W. B.) De D[eense?] arts Thorson deelt in "Berlingske Tidende" het een en ander mede over den Deutschen geneeskundigen dienst, waarbij hij o.m.
1325 zegt:

Slechts in het belang van de waarheid en met de begeerte ertoe bij te dragen, dat men tegenover de Deutsche natie eenigszins verzoenlijker gestemd wordt dan over het algemeen in dezen oorlog het geval is, schrijf ik deze regelen. Om de kultuur van een volk in den oorlog te kunnen beoordeelen is de quaestie hoe de gewonden en vooral de

vijandelijke gewonden behandeld worden, van het grootste belang.

- 1330 Aangezien ik ruimschoots in de gelegenheid was mij ten deze een oordeel te vormen, kan ik het volgende verklaren: Van het oogenblik, dat heb slagveld door de hospitaaltroepen wordt afgezocht, wordt ieder gewonde, vriend of vijand, volkomen gelijk behandeld, vervoerd, verbonden, en in bijzondere daartoe ingerichte treinen naar de lazaretten gebracht, alles zonder eenig verschil te maken. Het Duitsche
- 1335 Roodekruispersoneel, zoowel doktoren als ziekendragers enz., het transportmaterieel en de inrichting der lazaretten, ambulances, verbandmiddelendepots, sanitaire treinen - alles is uitstekend in orde. Ik bezocht met toestemming van de Duitsche autoriteiten alle groote hospitalen in Keulen, Aken en Berlijn. Ik kon vrij en zonder getuigen spreken met Russische, Fransche, Belgische en Engelsche gewonden, overal
- 1340 mocht ik rondzien en alles onderzoeken. De autoriteiten verzochten mij slechts de waarheid te zeggen en de waarheid is, dat alle gekwetsten, onverschillig van welke nationaliteit, volkomen dezelfde behandeling genieten als de eigen landskinderen. Ik trof geen enkelen (vijandelijken) gewonde aan, die in eenig opzicht klachten uitte over de ondervonden behandeling.

1345

Geen Reuterbericht.

Het bericht omtrent de vredesvoorstellen die Duitschland aan Frankrijk zou hebben gedaan en die o.a. den afstand van Metz en een deel van den Elzas betroffen, is door den Duitschen consul-generaal te Amsterdam tegengesproken. In de mededeeling hierover

1350 noemden we het bericht een Reuterbericht. Men verzoekt ons te willen vermelden, dat het bericht niet van Reuter afkomstig was, maar van de "Daily Chronicle", zooals trouwens het telegram ook duidelijk aangaf.

ENGELAND.

- 1355 **Engelsche officieele berichten.**

Aan een communiqué van de Engelsche legatie wordt nog ontleend:

In Italië ia van Duitsche zijde het gerucht verbreid dat generaal French de Aisnelinie had opgegeven en dat Engeland, in eigen gebied bedreigd geen troepen meer naar Frankrijk zal zenden. Daartegenover staat dat de Engelsche expeditionnaire

1360 strijdmacht iederen dag grooter wordt. Engeland blijft de zee beheerschen en de Duitschers zijn onmachtig gebleken om da aanvallen der Russen eenerzijds en de Fransch-Engelsche anderzijds te bedwingen. Duitsche berichten dat er opstanden zijn uitgebroken in Indië, Egypte en Somaliland, en dat er gevechten hebben plaats gehad tusschen Britsche en Indische troepen te Alexandrië, zijn beslist onwaar.

- 1365 Fabrikanten van vilt hebben op een vergadering te Frankfort a/Main besloten onmiddellijk de minimumprijzen met gemiddeld 50% te verhoogen, wat te wijten ia aan de toenemende duurte van grondstoffen.

Het Prins van Wales-fonds is thans gestegen tot 3.2 millioen. De arbeidsgelegenheid in het Vereenigd Koninkrijk wijst op toenemende verbetering. In de verplichte

1370 verzekering tegen werkloosheid was, ten aanzien van de bouw- en aanverwante vakken, scheepsbouw enz. het percentage der werkloozen op 23 October 4.31, tegen 5.4 een maand geleden en 6.22 vóór twee maanden. Daarentegen schijnt de werkloosheid in Duitschland volgens de Duitsche dagbladen zeer groot te zijn. Volgens de "Vorwärts" van den 11en October, was het alleen aan het feit dat het in zekere vakken bij

1375 uitzondering druk was, te danken dat het percentage der werkloosheid onder de leden van den Bond van Duitsche Vakvereeningen in het begin van September 21.2 niet overschreden had; de werkloosheid in de Duitsche export-nijverheid was plotseling, daar 7 bonden meer dan de helft hunner leden zonder werk zagen. De invoer van levensmiddelen in het Vereenigde Koninkrijk blijft voldoende. In de week eindigende

1380 met den 25en October werden ingevoerd 202,000 centenaars versch vleesch, tegen 244.000 in dezelfde week ten vorigen jare. De ingevoerde tarwe bedroeg 2,397.000 centenaars tegen 2,394,000 centenaars in hetzelfde tijdvak van het vorig jaar.

Gebrek aan hospitalen, specialisten en verpleegsters.

- 1385 De medische medewerker van de "Times" wijst met klem erop, dat in Noord-Frankrijk gebrek is aan hospitalen en specialisten, in hoofdzaak aan chirurgen. Boulogne, schrijft hij, is een groot ziekenhuis, dag en nacht wordt gewerkt om den ontzaglijken stroom gewonden te helpen. Alle hospitalen en verpleeginrichtingen zijn overvuld, met het gevolg, dat niets anders overschiet dan de patiënten naar Engeland te
- 1390 transporteeren, hetgeen natuurlijk niet steeds in hun belang is. Het ia derhalve plicht critiek te oefenen: de zaak is eenvoudig, dat wij in Noord-Frankrijk niet beschikken ever voldoende verpleeginrichtingen; dat daarom het transport naar Engeland een gevaarlijken omvang begint aan te nemen, en tenslotte, dat er een groot en ernstig gebrek is aan ervaren dokters en verpleegsters. De meeste wonden worden

1395 veroorzaakt door granaatscherven. En deze kwetsuren vereischen veelal een spoedig
chirurgisch ingrijpen. D» quaestie van voldoende dokteren en verpleegsters is even
ernstig. Het Royal Army Medical Corps bestaat uit den aard der zaak uit jonge
1400 menschen, maar voor zware operaties zijn artsen noodig met langdurige ervaring.
Noodig zijn: vlak bij onze stellingen hulphospitalen, elk onder toezicht van een
ervaren medicus en met goedonderlegde en getrainde verpleegsters, en bovendien
voorzien van behoorlijke hoeveelheden verband en medicament. Daarachter centrale
hospitalen, voor de opneming van alle ernstige gevallen, welke nochtans geen
oogenblikkelijk ingrijpen vereischen. Deze hospitalen moeten op zulk een afstand
1405 verwijderd zijn van de slaglinie, dat het vervoer geen bezwaar oplevert. En ook hier
weder moeten voldoende talrijke medici en verpleegsters aanwezig zijn: een
vergelijking tusschen het R. A. M. C. en de Fransche Roode Kruishospitalen valt
geheel ten gunste van de laatste uit. Ten slotte acht de schrijver het beslist
noodig, dat in plaats van de aseptische, de antiseptische behandeling wordt gevolgd
1410 en meent hij, dat men geen oogenblik langer moet wachten de noodig gebleken
hervormingen in te voeren.

RUSLAND.

Polen en Russen.

Onze Londensche berichtgever schrijft dd. 29 October:

1415 "Het volgende, geschreven uit Warschau aan de "Times" door Stephan Graham, is zeker
waard hier weergegeven te worden. Het is genoemde stad gedateerd 8 October j.l.
"Een Russische en een Poolsche vrouw zaten in den trein.
– "Wat 'n vreeselijke dingen doen die Duitschen?," zeide de Russische vrouw, een dik
gekleede vrouw van het land, die eenige duizenden wersten in den trein had gezeten om
1420 haar ernstig gewonden zoon te gaan verplegen. Wat doen zij niet aan de kerken, aan de
vrouwen. Ik heb gelezen, dat ze ergens een groote Kathedraal verwoest hebben".
– "Ja," zeide de Poolsche vrouw, "en onze Paus heeft daarover tegen hen geschreven."
– "Een nieuwe Paus, niet waar?"
– "Ja, de oude Paus stierf in het begin van den oorlog. Het had zijn hart gebroken."
1425 – "Hij wilde vrede maken tusschen zijn kinderen, niet waar? De Oostenrijkers zijn
immers zijn kinderen."
– "Ja, wij ook."
– "O, hoe verdrukken zij de arme Slaven, de Czechen, de Serviërs, de anderen."
En dan blijkt dat beiden de Duitschers "barbaren" noemen. Ieder noemt in dezen oorlog
1430 den tegenstander om de een of andere reden een "barbaar."
Het herstelde Polen zou een groot Roomsch-Katholiek land zijn, daar is geen twijfel
aan. De Polen zijn een hartstochtelijk nationaal volk. Nationalisme is het
voornaamste voor hen, en in hun nationalisme is noodzakelijkerwijze hun godsdienstig
1435 geloof besloten. De Russen hebben te vergeefs gepoogd Polen te ver-Russen; Polen
blijft wanhopig Poolsch. De Polen zijn in reusachtige getallen verhuisd naar Amerika,
doch daar pogen zij niet zich te vermengen met andere rassen. Zij leven samen, zooals
ik hen gezien heb in de mijndorpen van Pennsylvanië; zij hebben hun politieke clubs
en spreken hun eigen oude taal, en lezen hun eigen boeken, en schrijven gedichten
over Polen. Zij zijn een zéér poëtisch volk; op de drie Polen schrijft er een verzen.
1440 Zij zijn niet in zoo grooten getale in Amerika als de Ieren, en daar zij geen
Engelsch spreken, hebben zij niet de macht van de Ieren, doch wat betreft hun
politieke organisatie zijn zij meer gelijk aan de Ieren dan eenig ander ras. En
niettegenstaande het feit, dat Polen en Russen beiden Slaven zijn en psychologisch
1445 verwant, hebben toch de Polen de Russen o zoo gehaat! Het zou niet mogelijk zijn
bitterder te haten. Als broeders elkander haten, is die haat sterker dan die tusschen
niet-verwanten. Het stond bijna gelijk met een belediging Russisch te spreken in een
Poolschen winkel of een diner in een restaurant in het Russisch te bestellen. Thans
is het anders geworden. Ik heb juist vertoefd in de fraaie, oude stad Wilna, een stad
1450 van deftige Polen, het tehuis van vele der oude, edele geslachten in Polen. Het is er
thans vol van Russische officieren en soldaten. Door de hoofdstraat ziet gij
onophoudelijk troepen voorbijgaan, en als gij uit het raam naar beneden kijkt, is het
alsof gij de bajonetten ziet bewegen als riet door den wind. Als ge 's nachts in bed
ligt, hoort ge steeds het marcheeren der soldaten. Uit het raam ziende, ziet ge soms
1455 twintig minuten lang wagens en kanonnen voorbijgaan, of over de keien en door de
modder de kozakken van de Don, van de Wolga, van de Zeven Rivieren. In de dagen der
revolutie beten de Polen zich op de lippen van haat als zij de Russische soldaten
zagen; zij vervloekten hen binnensmonds; zij bedreigden hen met revolvers, schoten op
hen, gooiden bommen. Thans glimlachen zij, tranen vloeien langs hun wangen, zij
1460 juichen zelfs. Wie had ooit gedacht den dag te zullen zien aanbreken dat de Polen
zouden toejuichen de Russische troepen, die marcheeren door de straten hunner eigen

steden!

Men heeft den Russen vergeven. Zij komen thans om de Slaven te bevrijden; niet om, zooals vroeger, hem te trappen. Ga nu een restaurant binnen en bestel uw maal in het Russisch, en men zal tegen u glimlachen en u laten voorgaan. Een Rus te zijn, 1465 beteekent een vriend te zijn. Ook de Russen, zoo totaal omgedraaid in hun gevoelen, waartoe Slavische volken zoo vatbaar zijn, zijn zeer vriendelijk tegen de Polen. Men zegt dat er sedert de proclamatie van Grootvorst Nicolaas geen groote vraag is naar Poolsche grammaires en woordenboeken door Russen, die Poolsch willen leeren. Ik zelf besloot dadelijk na die proclamatie Poolsch te leeren, want ik begreep dat Polen 1470 plotseling ging medetellen.

Een zeer treffend tooneel kan men thans dagelijks zien aan de Heilige Poort van Wilna. Boven die poort bevindt zich een kapel met wijd-openstaande deuren, waardoor men ziet een rijk-verguld en met bloemen bedekt beeld der Heilige Maagd. Aan den 1475 eenen kant verheft zich een rij looden orgel-pijpen, aan den anderen kant staat een priester. Muziek, wierook, het geluid van gebeden is in de lucht. Daar beneden in den nauwen, modderigen weg knielen vele mannen en vrouwen met gebedenboeken in de hand. Het zijn Polen. Doch door de poort komen onophoudelijk, dag en nacht, Russische troepen, die ten oorlog gaan. En elke soldaat en officier, die daar langs komt, licht zijn hoofddekseel en gaat met ongedekten hoofde tusschen die menigte door. Dat is 1480 treffend. Laat Rusland steeds zoo blijven doen in de nabijheid der Moeder van Polen. Natuurlijk, als de oorlog geëindigd zal zijn en als de beschaving zich weer zal doen gelden, zal Rusland een groote en moeilijke taak hebben. Het zou voor de Russen veel gemakkelijker zijn zich aan hun verplichtingen te onttrekken dan er aan te voldoen. Doch Rusland zal er zich niet aan onttrekken. Alles duidt er op dat het een nieuw 1485 tijdperk is ingegaan wat betreft het bestuur van Polen. Panslavisme zal beslist vooruitgaan ten aanzien van aan te moedigen al wat Slavisch is, in stede, zooals weleer, te verdelgen hetgeen niet Slavisch was.

De Grieksche Orthodoxe Kerk heeft zéér weinig gemeen met de Roomsch-Katholieke Kerk. Zij staat inderdaad dichter tot de Kerk van Engeland dan tot Rome, maar zij zal 1490 hebben te dulden een vurig Roomsch-Katholiek Polen en aan het Poolsch nationalisme overlaten aan dat Roomsch Catholicisme te geven, wat genoemd kan worden een Oostersch tintje. Alles is te winnen door de Polen te vertrouwen, in stede hen te wantrouwen. De wederzijdsche jaloerschheid der kerken is één moeilijkheid, de aanwezigheid in 1495 Polen van bijkans alle Joden in het Russische rijk een andere. Er is geen liefde tusschen Joden en Polen. Zij hebben samen geleden en hun persoonlijke afkeer van elkaar is opgegaan in hun gezamenlijken haat jegens de Russische autocratie. Doch dat is alles; het vestigen van vele millioenen Joden in Polen is een der onrechtvaardigheden jegens Polen geweest. Er zijn veel meer Joden dan Russen in Polen – het land is feitelijk ver-Joodst meer dan ver-Rust. Het Jodendom heeft Polen zijn 1500 eigenaardig aanzien gegeven; in vele gedeelten overtreffen de Joden de Polen in aantal.

De Joden hopen van de Poolsche emancipatie te profiteeren en zich als een natie in Polen te maken. Dat is het gevaar. Dat zou beteekenen de voortdurende vervolging van Polen door de Russen, die, zoolang zij christenen blijven in Byzantijschen geest, 1505 altijd tegenover het Jodendom zullen staan en tegenover het materialisme, wat in hun oogen met het Jodendom vereenzelvigd is. Het Jodendom moet slechts een tweede of derde plaats in Polen innemen. Daartoe zal 't den Joden waarschijnlijk gemakkelijker worden gemaakt naar de Vereenigde Staten te verhuizen. Daar nemen de Joden in beteekenis toe en gaan zij zich meer dan ooit te voren als een natie beschouwen. De 1510 Westersche christenheid, met haar ethische, meer dan religieuze begrippen, ziet niets verachtelijks in het Jodendom. Amerika is, gelijk Mary Antin schreef, heb beloofde land voor Russische Joden.

De Joden, met die kalme beredeneerdheid, vriendelijkheid, gezond verstand, die hun leven beheerschen als zij niet verbitterd worden vervolgd, zullen misschien beseffen 1515 dat zij niets goeds bereiken zullen door kwaad bloed te zetten tegen Rusland en zullen den blik eer wenden naar het Westen dan naar het Oosten. Op die wijze zal Polen ontsnappen aan Joodsch overwicht, en aan politieke moeilijkheden ten gevolge van Joodsche toestanden.

Maar op dit oogenblik is de toestand nog verward. De Russen zijn edel in den oorlog 1520 en Polen wacht af; kalm hopende, vreezende ook, gelijk de vrouw, die ten huwelijk zal gaan als haar soldaat veilig uit den oorlog zal terugkeeren."

ITALIË.

De ministerieele crisis.

1525 BERLIJN, 2 Nov. (Corr. E.) Hier ter stede verwacht men het verloop van de Italiaansche kabinetscrisis rustig en vol vertrouwen; men meent dat wanneer Sonnino

1530 het ministerie van buitenlandsche zaken op zich neemt de politieke toestand in Italië onmiddellijk duidelijk zal zijn. Maar ook wanneer het anders loopt is men overtuigd, dat in de betrekkingen tusschen Italië en Duitschland niets zal veranderen en dat Italië zich streng zal houden aan de neutrale politiek.

TURKIJE.

Het optreden van Turkije.

1535 Het volgende verslag is hedenavond van de Britsche Regeering uitgegaan:
1540 In het begin van den oorlog gaf de Engelsche regeering de besliste verzekering, dat als Turkije neutraal bleef, zijn onafhankelijkheid en ongereptheid tijdens dat oorlog en bij het sluiten van den vrede zouden gewaarborgd blijven. Hiertoe werkten Frankrijk en Rusland mede. De Engelsche regeering heeft sedert dien met het grootste 1545 geduld en verdraagzaamheid getracht de vriendschappelijke betrekkingen te behouden in weerwil van toenemende inbreuken op de onzijdigheid van de zijde van de Turksche Regeering te Konstantinopel. Bij het voorval met de Duitsche schepen in de Turksche wateren op 29 October, zag de Britsche regeering met oprecht leedwezen dat Turksche oorlogsschepen, zonder eenige oorlogsverklaring, zonder voorafgaande waarschuwing en 1550 zonder uitlokking van welken aard ook, moedwillige aanvallen deden op open, onverdedigde steden in de Zwarte Zee en in vriendschappelijke streken, waardoor een schending is begaan, tot dusver zonder precedent, van de allereerste grondregelen van internationaal recht, volkenrecht en gebruiken. Sedert zekere oorlogsschepen de "Goeben" en de "Breslau", een schuilplaats zochten te Konstantinopel, had de houding van de Turksche regeering tegenover Groot-Britannië verwondering en eenige 1555 onbehaaglijkheid verwekt. De beloften der Turksche regeering dat zij de Duitsche officieren en bemanningen van de "Goeben" en de "Breslau" zou wegzenden, is nooit nagekomen. Het was algemeen bekend, dat de Turksche Minister van Oorlog in zijn sympathieën pro-Duitsch was, maar men hoopte en vertrouwde da verstandige raadgevingen van zijn ambtgenooten, die ondervinding hadden van de vriendschap, waarvan Groot-Britannië steeds tegenover de Turksche regeering had doen blijken, de 1560 bovenhand zouden behouden hebben en zouden hebben voorkomen, dat de regeering de zeer gewaagde politiek, om zich aan de zijde van Duitschland in het conflict te mengen, zou volgen.

1560 Sedert het uitbreken van den oorlog heb ben Duitsche officieren in grooten getale Konstantinopel overstroemd, zich regeeringsgezag aangematigd en zijn zij er in geslaagd de Ministers des Sultans te noodzaken aan aanvallende politiek te gaan voeren. Groot-Britannië, zoowel als Frankrijk en Rusland, hebben deze handelingen 1565 geduldig afgewacht, protesteerende tegen verschillende daden, welke onophoudelijk indruischten tegen de onzijdigheid en de Turksche regeering waarschuwende tegen het gevaar waaraan zij de toekomst van het Ottomaansche Rijk blootstelde. Krachtig gesteund door de Duitsche en Oostenrijksche ambassadeurs, hebben de Duitsche onklare elementen te Konstantinopel met volharding hun alleruiterste best gedaan Turkije in den oorlog te drijven, zoowel door hun werkzaamheid in dienst der Turken als door 1570 schenkingen, waarmee zij zoo kwistig waren. De Minister van Oorlog en zijn Duitsche raadslieden hebben kortelings een gewapende macht gevormd voor een aanval op Egypte. Legercorpsen van Mosul en Damascus hebben, sedert hun mobilisatie, onophoudelijk troepen naar het zuiden gezonden, als voorbereiding tot den inval in Egypte en het Suez-kanaal. Van Akaba en Cazais een groot korps Bedouïnen opgeroepen en gewapend om 1575 aan dat waagstuk mee te doen, en sommige dezer zijn de grens van Sinai overgetrokken. Transporten zijn uitgerust voor en wegen voorbereid naar de Egyptische grens; mijnen zijn bestemd om in de golf van Akaba te worden gestrooid; de aanzienlijke Sheikh Azis Shawish heeft een oproerig geschrift gepubliceerd, dat door Syrië en waarschijnlijk ook in Indië verspreid is en waarin de Mahomedanen worden aangezet tegen Groot-Britannië te vechten.

1580 Dr. Prueffer, die zoo geruimen tijd in Cairo in intriges gewikkeld was tegen de Britsche bezetting en thans is verbonden aan de Duitsche ambassade te Konstantinopel, is krachtig werkzaam geweest in Syrië om te trachten de bevolking op te hitsen zich in het conflict te mengen. Het staat vast dat het agressief optreden het gevolg was van het werken van een groot aantal Duitsche officieren, dienstdoende in het Turksche 1585 leger en handelende naar bevelen van de Duitsche regeering, welke er op deze wijze in geslaagd is de raadslieden des Sultans te forceeren. De Duitsche intrige kan geen invloed uitoefenen op de loyaliteit jegens Groot Britannië van de 70 millioen Mohamedanen in Indië en op de gevoelens van de Mahomedaansche bevolking van Egypte. Zij moeten met verachting neerzien op de misleidende actie onder vreemden invloed te 1590 Konstantinopel, die onvermijdelijk zal leiden tot uiteenscheuring van het Turksche Keizerrijk en die bewijst dat de herinnering niet bewaard is aan menige gelegenheid, waarbij Engeland van zijn vriendschap jegens Turkije deed blijken. Zij moeten

Naspeuringen van Paul Theelen: 2 november 1914

1595 bitterlijk de ontaarding beseffen van hun geloofsgenooten, die op deze wijze, tegen hun wil, door Duitschen invloed kunnen beheerscht worden en menigeen onder hen moet voor oogen staan, dat als Turkije door Duitschland in den oorlog gedreven wordt, zij zich behooren los te maken van een loop van zaken die zoo nadeelig is voor de positie van Turkije zelve.

1600 De Turksche regeering verbrak Vrijdag plotseling en zonder kennisgeving de telegrafische gemeenschap met de Engelsche ambassade te Konstantinopel. Ongetwijfeld is dit het voorspel van verdere agressieve daden harerzijds en de Britsche regeering moet alles doen wat noodig is om de Britsche belangen, het Britsche grondgebied alsmede Egypte te beschermen tegen aanvallen als ondernomen zijn en nog dreigen te worden ondernomen.

1605 **De Russische belangen.**

FRANKFORT, 2 Nov. (W. B.) De "Frankf. Z." verneemt uit Konstantinopel: Terwijl de behartiging van de Engelsche en Fransche belangen zijn toevertrouwd aan den Amerikaanschen ambassadeur, gaf Rusland die opdracht aan den Italiaanschen gezant, omdat de Amerikaansche gezant Israëliet is.

1610 **Bedouïnen in Egypte.**

1615 LONDEN, 1 Nov. (Reuter.) Een Reutertelegram uit Konstantinopel, van gisteren gedateerd, maakt melding van het gerucht, dat tweeduizend gewapende Bedoeïnen een inval zouden hebben gedaan in Egypte.

De "Göben".

1620 Uit Berlijn wordt bericht, dat de Turksche kruiser "Sultan Selim", die Sebastopol heeft beschoten, hetzelfde schip is als de "Goben", vroeger behoorende tot de Duitse vloot.

Een Duitse oorlogsbijdrage.

1625 LONDEN, 2 November. (Eigen bericht). Uit Kopenhagen wordt aan de Times gemeld, dat Duitschland aan Turkije een voorloopige oorlogsbijdrage van 100 millioen mark heeft verstrekt.

Een Turksche proclamatie.

1630 Van Turksche zijde is, gelijk de "Tägl. Rundschau" meldt, de volgende proclamatie uitgevaardigd in de Arabische taal aan alle Mohammedaansche soldaten, die in de gelederen der bondgenooten strijden:

"Mohammedaansche soldaten! Gij bent in handen van de vijanden van Gods recht en geloof; met hen te zamen trekt gij in den oorlog. Wanneer gij dit echter doet, begaat gij een zonde tegen het geloof, welke Gods toorn zal wekken.

1635 "Mohammedaansche soldaten, die op het slagveld vallen, waar zij aan de zijde van de vijanden van het geloof strijden, zullen eeuwig in de hel moeten zuchten, waar zij vereenigd zullen zijn met zondaren en verdwaalden. De Franschen hebben het geloof met voeten getreden, God en den hemel den oorlog verklaard. Allah zegt echter in den Koran, dat hij hen, die met goddeloos volk ten strijde trekken, zal vernietigen.

1640 "Het is onze heilige plicht de Franschen te vernietigen en de wereld van den Islam uit hun handen te redden, tegen hen de banier van het oproer te verheffen. Wanneer gij aan hun bevelen gehoorzaamt en ten strijde trekt, zult gij in den oorlog tegen een volk, dat tot verdediging van het recht en de rechtvaardigheid de wapenen heeft opgenomen, onvoorwaardelijk sterven. Alle ongeluk dat over den Islam is gekomen, hebben Engeland, Rusland en Frankrijk over u gebracht. De tijd is gekomen om op te staan tegen hen die onze eer en trots vernietigen."

1645 **Tegenspraak.**

1650 PETROGRAD, 1 Nov. (P. T. A.) Het communiqué uit Berlijn en Weenen, waarin wordt medegedeeld dat de Russische vloot de vijandelijkheden tegen het Turksche eskader zou hebben gevoerd, is een grove leugen, waarmede blijkbaar getracht wordt, de openbare meening te Konstantinopel, die in onwetendheid verkeert omtrent den aanval op onze kust door Turksche schepen onder bevel van Duitse officieren, op een dwaalspoor brengen.

1655 Het is duidelijk dat, wanneer de aanval van Rusland was uitgegaan, de havens niet beschoten zouden zijn en de onverwachte aanval op zijn vloot niet hadden kunnen plaats hebben.

Telegraphische verbinding verbroken.

SOFIA, 1 Nov. (W. B.) Volgens een bericht uit Varna is de kabel Varna-Sebastopol

doorgesneden.

1660

In Britsch-Indië.

SIMLA, 1 Nov. (Reuter.) Het bericht, dat Turkije een vijandelijke houding heeft aangenomen, is heden in Indië verspreid, in den vorm van een sober gesteld communiqué, waarin de onderkoning zijn leedwezen uitspreekt over de pogingen der chauvinistische elementen om Turkije te betrekken in een oorlog tegen Engeland, uitsluitend ten bate van Duitschland en Oostenrijk, sedert eeuwen de vijanden van Turkije.

1665

Eerst na eenigen tijd zal blijken hoe de bevolking der ver afgelegen districten het communiqué zal opvatten, de erkende hoofden der Mohamedaansche gemeenschappen houden thans reeds vergaderingen, waar zij aan Engeland steun toezeggen, terwijl reeds voor de oorlogsverklaring in de moskeeën overal in Indië gedurende de thans afgelopen feesten, gebeden werden opgezonden voor de zege der Engelsche wapens en de verschillende mullahs in hunne leerredenen wezen op de noodzakelijkheid van Turkije om neutraliteit te handhaven of de zijde der geallieerden te kiezen.

1670

1675

VEREENIGDE STATEN.

Amerikaansche berichten.

LONDEN, 2 Nov. (Reuter's bijzondere dienst.) De "Morning Post" verneemt uit Washington, dat volgens mededeelingen van een hooggeplaatst regeeringsambtenaar, de oorlogvoerende mogendheden in de Ver. Staten groote contracten hebben afgesloten voor levering van voorraden, munitie, en andere militaire behoeften voor een waarde van 40 miljoen dollars. Onderhandelingen over andere contracten zijn nog hangende, eveneens voor miljoenen. Als gevolg dier groote contracten is men in handels- en industriekringen zeer opgewekt; de vrees dat de Ver. Staten groote hoeveelheden goud naar Europa zouden moeten uitvoeren, om de Europeesche schuldenaren te betalen, is bijna geheel verdwenen.

1680

1685

Er wordt niet meer gesproken van de diensten, door de Ver. Staten aan te bieden in het belang van den vrede, want Amerika is overtuigd, dat de vrede niet zal tot stand komen, voordat de bondgenooten de militaire macht van Duitschland hebben verbroken; en dat de voorwaarden door de bondgenooten zullen worden aangegeven, en de Ver. Staten niet zullen worden uitgenoodigd aan de beraadslagingen deel te nemen.

1690

ZUID-AFRIKA.

De rebellie in Zuid-Afrika.

PRETORIA, 1 Nov. (Reuter's spec. dienst.) Alberts rapporteert, dat hij Donderdag aan het station te Treurfontein aankwam en daar verschillende groepen rebellen ontmoette. Commandant De Villiers zond een verkenningsstroep uit, die een sterk commando rebellen ontmoette welke aan hun geweren de witte vlag bevestigd hadden. De Villiers naderde, de rebellen vielen hem aan en namen 110 van zijn mannen gevangen. Zij rukten toen van twee verschillende kanten op tegen Alberts doch werden verslagen en over 20 mijlen op den voet achtervolgd, waarbij een groot aantal wagens en rijwielen op den weg werden achtergelaten. Alberts kan thans nog niet uitmaken hoevelen zijner mannen gevallen zijn. Voor zoover thans bekend zijn de verliezen der rebellen: 13 gesneuveld, 36 gewond, 240 gevangen, onder wie comm. Claessens, een der bevelhebbers, die gewond werd en gevangen genomen. Kolonel Gilliers bericht uit Kennhardt, dat de leiders der rebellen Ben Coetzee en kap. De Villiers gevangen zijn genomen. Eerstgenoemde was officier van den staf van Maritz en wel een der moest verwoede van de op den voorgrond tredende rebellen.

1695

1700

1705

Vervolg Nieuwstijdingen.

Op het Westelijk oorlogstooneel.

Een Deutsche afdeeling afgesneden.

LONDEN, 2 Nov. (Eigen Bericht.) De "Times" verneemt uit Noord-Frankrijk dat tengevolge van de vernieling van een spoorbrug door een Belgisch wielrijderscorps, een aanzienlijke Deutsche legermacht van de hoofdmacht werd afgesneden en zich moest overgeven.

1710

1715

De strijd in België.

Onze bijzondere correspondent te Sluis seint d.d. 1 Nov.:

De spanning in het noordwesten van België wordt met den dag grooter. Dat alle pogingen van de Duitschers om tusschen Nieuwpoort en Dixmuiden voort te dringen, hebben gefaald, staat vast. Niettegenstaande do reusachtige offers, die zij zich daar getroost hebben, is het hun niet gelukt vasten voet te krijgen aan de overzijde van het kanaal en thans zijn zij verder dan twee weken geleden van hun doel verwijderd.

1720

Naspeuringen van Paul Theelen: 2 november 1914

- 1725 Ds communicatie met Ostende is zoo goed ais geheel verbroken. Tot Brugge wordt de tramdienst nog geregeld onderhouden. In deze stad is het ook nog rustig. Iederen middag geeft het muziekcorps van de matrozen op het marktplein een uitvoering, maar vergunningen om de stad in of uit te gaan worden bijna niet meer uitgereikt. De handel staat nagenoeg stil, ook tengevolge van de enorme moeite, die het kost om
- 1730 vergunning tot transport te krijgen. De werkeloosheid is dan ook buitengewoon groot. Wanneer de tram aankomt verdringt zich een leger jonge en oudere mannen om de wagens, bespringt de balcon in de hoop toch maar met pakjesdragen een kleinigheid te kunnen verdienen. En in de omliggende gemeenten is de toestand niet minder ernstig. Om van het eene dorp naar het andere te mogen gaan geeft men den menschen dikwijls een
- 1735 soldaat mede, om te controleeren, dat zij zich alken verplaatsen met het doel, dat zijn opgeven. In de badplaatsjes worden vooral wijn en sigaren gerequireerd. Licht mag nergens meer ontstoken worden. Toen voor de veiligheid te Duinbergen eenige electricische booglampen waren ontstoken, wisten de soldaten, die even te voren bij het transport van de gerequireerde wijn hadden geholpen, niet beter te doen dan de lampen
- 1740 met keien stuk te gooien. Nog steeds neemt de spanning toe. Met groote hevigheid is Zondag het artilleriegevecht den geheelen dag voortgezet. Tegen den avond kon men te Sluis duidelijk de shrapnels zien ontploffen in de richting van Brugge. Als symptoom van den toestand valt een nieuw verschijnsel te constateeren, namelijk het overschrijden van de Hollandsche grenzen door Duitsche soldaten. Alleen te Sluis
- 1745 zijn er in twee dagen zes overgekomen. Drie hunner gaven ronduit te kennen, dat zij er genoeg van hadden, dat het voor hen niet meer een oorlog, maar een slachting beteekende. Twee andere vertelden, dat zij verdwaald waren, maar bleken toch wel ingenomen met hunne eigen vergissing. Een echter bleek werkelijk misleid te zijn door een onjuiste wegwijzing van burgers, die hem op zijn vraag waar Brugge lag – 't was
- 1750 avond – de Hollandsche grens hadden gewezen. Deze man, die bovendien dienst deed als courier, werd in de gelegenheid gesteld terug te keeren.

Op het Oostelijk oorlogstoneel.

In Polen.

- 1755 Hamilton Fyfe, de correspondent van de "Daily Mail" te Petersburg vertelt, dat de Duitsche kroonprins aan het hoofd van het tegen Warschau ageerende Duitsche leger stond. Deze correspondent weet te melden, dat het Duitsche plan was, den overtocht over den Weichsel te forceeren, Iwangorod te vermeesteren en de Russische legers voor het invallen van den winter te desorganiseeren. Toen de generale staf op 11^e October
- 1760 te Radom de definitieve schikkingen nam, verlangde de Kroonprins dat hem zou worden overgelaten om den vijand den doodelijken slag toe te brengen. De Duitschers hadden zeer aanzienlijke strijdkrachten samengetrokken. De beste Pruisische troepen waren den Kroonprins in het centrum toegewezen, waarbij nog gevoegd waren Oostenrijksche infanteriebrigades en een groot aantal kanonnen, waaronder ook zwaar
- 1765 belegeringsgeschut, waarmee men Iwangorod in enkele dagen hoopte te vermeesteren. Op den linkervleugel bevond zich generaal von Hindenburg met de Beieren, op den rechtervleugel bevonden zich de Oostenrijkers. Het algemeene denkbeeld was dat, terwijl het centrum den aanval deed op Iwangorod, de beide vleugels de Russen zou omsingelen en vernietigen. Echter, terwijl de Kroonprins beschikkingen trof over
- 1770 hetgeen hij zou doen, hield hij geen rekening met hetgeen de Russen zouden doen. Deze beletten den Duitschers niet alleen den overtocht over de rivier, maar zij trokken haar zelf over en dwongen de Duitschers tot den terugtocht. De onverwachte heftigheid van den Russischen tegenaanval dreef den vijand terug. In het centrum week het leger van den Kroonprins met achterlating van veel materieel,
- 1775 o.a. zes-en-dertig zware kanonnen, die in den modder verzonken, moesten worden achtergelaten. Het Duitsche leger trachtte stand te houden langs de linie van posities, die tevoren waren versterkt, maar de vervolging was te hevig. Een andere poging werd gedaan om de verspreide strijdmachten te verzamelen met den rug tegen den spoorweg, maar de Russische vervolgers dwongen den vijand tot verderen terugtocht.
- 1780 Op Dinsdagavond keerde de Kroonprins te Radom, dat hij veertien dagen te voren met zooveel hoop had verlaten, als geslagen vluchteling terug. Hij hoopte toen zijn leger langs de lijn Erlinsk-Iga, met Radom als centrum, te herstellen, maar ook dit plan moest worden opgegeven. De Russische cavalerie zat de Duitschers op de hielen en trok den volgenden dag Radom binnen. Te zelfder tijd was generaal von Hindenburg's leger
- 1785 aan den linkervleugel uit al zijn posities noordelijk van de rivier de Pilitza verdreven en was dit ondanks dapperen tegenstand tot den terugtocht gedwongen. Intusschen duurt de vervolging van het Duitsche leger, dat voor Warschau is teruggeworpen, voort.
- 1790 De correspondent, die mededeelt, dat in de drie verlopen oorlogsmaanden het opperbevel in het Oosten al vijf malen is veranderd, voorziet nu weer nieuwe

veranderingen in het bevel.

Op [Z]ee.

De "Venerable".

1795 Het Engelsche slagschip "Venerable" is naar Engeland teruggekeerd. Het "Berl. Tageblatt" gelooft, dat het schip door een Duitschen treffer aan de Belgische kust, of door een duikboot buiten gevecht is gesteld.

ENGELAND.

1800 De toestand in Egypte.

LONDEN, 2 Nov. (Eigen bericht.) Uit Cairo wordt aan de "Times" gemeld, dat Bedouienhoofden uit alle deelen van Egypte de regeering de verzekering brachten van hun loyaliteit. Overal heerscht rust, maar als voorzorgsmaatregel is een perscensuur ingesteld, terwijl de afkondiging van den staat van beleg wordt verwacht.

1805

De Mohammedanen op Cyprus.

De hooge commissaris voor Cyprus bericht, dat de Mohammedaansche bevolking op het eiland eenparig hun sympathie voor de zaak van Groot-Britannië hebben uitgesproken. Vooraanstaande Mohammedanen getuigen, dat zij vrijheid van beweging en volledige uitoefening van godsdienstige rechten genieten onder Engelsch bestuur en dat zij onder dat bestuur, waarin zij volkomen vertrouwen stellen, wenschen te blijven.

1810

FRANKRIJK.

Troebelen in Algiers.

1815 De Madridsche "Imparcial" verneemt, dat in Algiers tamelijk ernstige moeilijkheden moeten ontstaan zijn. In verschillende plaatsen zouden de Algerijnen zich verzet hebben tegen een regeeringsmaatregel tot inlijving van alle mannen tusschen 19 en 45 jaar; hierbij moeten gendarmen gedood zijn, waarop Fransche artillerie en cavalerie een einde maakte aan de samenscholingen.

1820

DUITSCHLAND.

Een tegenspraak.

BERLIJN, 1 Nov. (W. B.) Door een Engelsch agentschap wordt het bericht verspreid, dat de gouverneur-generaal van België, generaal Von der Goltz, zijn ontslag heeft gevraagd. Dat bericht is onjuist.

1825

Een toespraak van den Keizer.

BERLIJN, 2 Nov. (W. B.) De "Berl. Lokalanzeiger" verneemt uit een veldpostbrief van 26 October, dat op dien dag, in een plaats onmiddellijk achter de frontlinie van het leger in Frankrijk, een parade gehouden werd voor den Keizer. Hierbij hield de keizer een toespraak, waarin hij zeide: "Ik verheug mij in 's vijands land, achter de strijdende linie, een mijner beste Markische regimenten te kunnen begroeten. Frederik de Groote plaatste in verschillende gevechten op beslissende punten, steeds zijn Markers. Ook gij hebt hier om uwe vaandels, nieuwe lauweren gevlochten in dezen veldtocht.

1830

1835

"Als Koning van Pruisen en Markgraaf van Brandenburg spreek ik het regiment grenadiers, Prinz Carl von Pruisen, No. 12, als vertegenwoordiger van het derde legerkorps mijn volle waardeering en tevredenheid uit. Ik ben overtuigd, dat gij, zoo deze strijd het eischt, de geschiedenis van uw regiment met nieuwe roemrijke bladzijden zult vullen.

1840

"Zoo de oorlog geëindigd is, zullen wij elkaar wederzien. De vijand wordt onder alle omstandigheden verslagen!"

Na deze toespraak liet de keizer parademarsch houden. Op den namiddag van denzelfden dag werd veldgodsdienstoefening gehouden. En na de preek hield de commandeerende generaal een toespraak, die allen geestdrift wekte.

1845

Zie verder pag. 7

Nederland en de Oorlog.

1850

De Oorlogsleening.

Men meldt ons uit Den Haag: Omtrent de plannen inzake een oorlogsleening van 250 millioen kan nog worden medegedeeld, dat het in de bedoeling ligt aan de regeering machtiging te verleen om, voor zoover de vrijwillige deelneming aan de leening tekort schiet, de hoogst aangeslagenen in de vermogensbelasting te verplichten aan de leening deed te nemen op de basis van hun vermogen. De rente over dit gedwongen gedeelte zal lager zijn dan voor het vrijwillige gedeelte om aldus de animo voor

1855

Naspeuringen van Paul Theelen: 2 november 1914

1860 vrijwillige deelneming te bevorderen. Zijn wij goed ingelicht, dan zullen in ieder geval vermogens beneden de 50,000 gulden worden vrijgelaten. Nog deze maand verwacht men, dat het desbetreffende wetsontwerp door de Staten- Generaal zal kunnen goedgekeurd zijn. De openstelling zou dan in December kunnen geschieden.

De positie van Nederland.

1865 Het bekende weekblad „Fairplay" schrijft in zijn laatste aflevering over de positie van Nederland in dezen oorlog. Het weekblad zegt:
Elke week wordt de positie van Nederland moeilijker en men begint nauwelijks te beseffen met hoeveel wijsheid en hoe eervol het de wetten der neutraliteit uitlegt. Dat het aldus handelt is niet bevreemdend, want zijn positie is vrijwel eenig onder de natiën. Slechts enkele eeuwen geleden streed liet met ons hardnekkig om de heerschappij der zee; zijn zeelieden waren de dapperste die we ooit ontmoetten; in 1870 den handel was het onze meest geduchte mededinger; en het was flink op weg in het oosten de oppermacht te verkrijgen. De worsteling met Groot-Britannië putte het land uit en elk ander volk zou verzonken zijn in dien staat van apathie, die het kenmerk is van die koninkrijken die alles hebben verloren behalve hun trots. De geest van Holland echter was onverwinnlijk en wij zien het heden ten dage hoewel beroofd van 1875 zijn bezittingen (de koloniën die het behield zijn modellen zelfs voor ons) en met een bevolking klein van aantal, een onbetwiste plaats innemen in don raad van, Europa en op de markten der wereld. Aan den anderen kant erken ik volkomen dat er niets moot zijn tusschen den strop en den nek van Duitschland. Ongetwijfeld, indien Nederland zich bij de bondgenooten voegde, zou het proces om den vijand uit te hongeren, 1880 belangrijk worden verhaast; en hetzelfde geldt inderdaad, zij het hl verschillende mate, van alle neutrale landen, welker grenzen direct of indirect met die van Oostenrijk of Duitschland samenvallen. Maar welk recht hebben wij om Nederland zijn plicht jegens zich zelf te leeren; en zelfs indien we dwaas genoeg waren te meenen dat al zijn neigingen vriendschappelijk waren voor ons en vijandig jegens 1885 Duitschland, wat zouden we dan nog kunnen aanbieden? Ik denk dat België's lot niet zwaar in de schaal zou wegen ten onzen gunste. De vurige patrioten moeten eens even nadenken. Nederland bevindt zich letterlijk tusschen den duivel en de diepe zee, want aan de eene zijde wordt het bedreigd door Duitschland's gewapende afpersing, terwijl 1890 aan de andere zijde onze vloot har best doet de deur van zijn provisiekast te sluiten. Ik weet niet wat het ten slotte zal doen om zich tegen zijn vrienden te beschermen, maar hiervan kunnen we zeker zijn – dat als zijn staatslieden slechts een haarbreedte waren afgeweken van de rechten der neutralen, noch Groot-Britannië, noch Duitschland een oogenblik zouden hebben gearzeld om van die fout gebruik te maken. Het feit dat geen van beide gelegenheid had tot aanmerking op Nederland's optreden, 1895 is het beste bewijs van zijn wil en bekwaamheid om met breedheid van opvatting te doen wat juist is.

De "U 9" en een Hollandsche trawler.

1900 De correspondent van het „N. v. d. D." te IJmuiden verneemt dat een stoomtrawler bij de Haaks de befaamde "U 9" heeft aangetroffen, onklaar gemaakt door een trawl-net.

Sport en Wedstrijden.

Engelsche geïnterneerden.

1905 De te Groningen geïnterneerden Engelsche militairen wonnen gisteren van Forward aldaar, met 7-2.

DE OORLOG.

TURKIJE.

Het optreden van Turkije.

1910 BERLIJN, 2 November. (Corr. E.) De Fransche gezant te Konstantinopel, de heer Bompord, heeft nog pogingen aangewend, om Turkije te beletten zich in den strijd te mengen, en om bemiddelend op te treden. Doch die pogingen zijn mislukt. Bompard geeft toe dat Rusland de aanleidende oorzaak is geweest, en dat het bereid was voor het voorgevallene in de Zwarte Zee voldoening te geven. Volgens de "Vossische Zeitung" 1915 verlangde Turkije daarop de demobilisatie van het Russische Zwarte Zee-eskader, wat Rusland weigerde. Uit verklaringen der op de Russische schepen gevangen genomen lieden blijkt, dat de mijnenlegger "Pruth" reeds acht dagen met mijnen van Sebastopol onderweg was. Fransche bladen geven uitdrukking aan hunne bezorgdheid over het optreden van Turkije; het Turksche leger vormt een machtigen steun voor de Duitsche 1920 en Oostenrijksche legers, temeer omdat het volkomen strijdvaardig is. Sedert twee maanden zijn, onder leiding van Duitsche officieren, de strategisch gewichtige punten in de Dardanellen in staat van verdediging gebracht. Ze hebben zware artillerie

Naspeuringen van Paul Theelen: 2 november 1914

gekregen en ook zijn er kazematten en verschansingen opgericht.

- 1925 KONSTANTINOPEL, 2 Nov. (W. B.) De Fransche en Engelsche gezant zijn met het personeel van de ambassade gisteravond per extra-trein naar Dedeagatsj vertrokken, waar zij aan boord van een stoomschip gaan. Bij het vertrek der gezanten heerschte de meest volslagen rust en orde.
- 1930 BERLIJN, 2 Nov. (Corr. E.) Voor zijn vertrek van Konstantinopel overhandigde de Russische gezant eene nota, die echter geen oorlogsverklaring bevatte; Engeland en Frankrijk sloten zich daarbij aan. In Londen had op 31 October onderhandelingen plaats tusschen den Turkschen gezant en het ministerie van buitenlandsche zaken. Engeland eischte de verkijderng [verwijdering?] der Duitsche bezettingen van de
- 1935 Turksche schepen, ook van de kruisers *Goeben* en *Breslau*.
- BERLIJN, 2 Nov. (W. B.) In enkele Italiaansche bladen is bezorgdheid uitgesproken, dat na het uitbreken van den vijandelikheden in het Oosten, de islamitische beweging ook naar Lybie zou kunnen overslaan. Naar wij kunnen verzekeren heeft de Porte
- 1940 verklaard, dat zij, met heb oog op de Italiaansche belangen, alle noodige maatregelen nam, om de Islamitische beweging niet tot Lybie uit te breiden. Uit Petersburg wordt aan de "Daily Chronicle" geseind, dat Rusland volkomen voorbereid is op den nieuwen toestand, door het optreden van Turkije ontstaan. De Zwarte Zee-vloot is gereed en naast de geregelde troepen in den Kaukasus zijn daar onder de Armeniërs, Georgiërs en
- 1945 Mohamedanen vrijwilligerscorpsen opgericht. Vooral de Armeniërs zouden verheugd zijn eindelijk eens gelegenheid te krijgen tot een strijd met den erfvijand, en rijke Armeniërs geven groote bedragen voor de uitrusting der vrijwilligerscorpsen. Ook de Kaukasische bergbewoners melden zich in grooten getale aan en al zijn dat meest Mohamedanen, hun sympathiën zijn niet met Turkije.
- 1950